

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta tělesné výchovy a sportu

Katedra sportů v přírodě

Historie a vývoj lezecké oblasti Škrovád

bakalářská práce

David Griger

Rabštejnská Lhota 2008

Vedoucí práce:
Mgr. Slávek Vomáčko

*Věnováno k 46. výročí vylezení
prvních cest v oblasti Škrovád,
horolezeckému oddílu Škrovád*

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Čestně prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracoval zcela samostatně.
Veškerá literatura, kterou jsem k tomu použil, je uvedena v seznamu literatury.

V Rabštejnské Lhotě, dne 22.8.08 Podpis.....

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě chci poděkovat odbornému asistentu Mgr. Slávkovi Vomáčkovi z katedry sportů v přírodě FTVS UK za umožnění zpracování tématu, o němž pojednává tato bakalářská práce a za cenné připomínky v průběhu konzultací a přípravy této bakalářské práce. Dále děkuji pracovníkům Státního okresního archivu v Chrudimi a Dr. Tomáši Pavlíkovi za poskytnutí odborných materiálů vztahujících se k lokalitě Škrovád, Petru Mockovi za ochotu a spolupráci při skládání střípků historie lezení v této oblasti, členům HO Škrovád za pomoc při poznávání a lezení na Škrovádě a konečně svým rodičům Ireně a Jánovi Grigerovým, bratrovi Jánovi Grigerovi, prarodičům Heleně a Janovi Trojanovým za dlouhodobou a vytrvalou podporu. Bez těchto lidí by má bakalářská práce nikdy nemohla vzniknout.

Abstrakt

Předkládaná bakalářská práce se věnuje vývoji a historii horolezecké oblasti Škrovád od počátku šedesátých let do současnosti včetně její nelezecké historie, která ji předcházela.

Práce je rozdělena do několika kapitol ve kterých se věnuji geologickému popisu oblasti, nelezecké historii Škrovádu, vzniku pískovcových lomů a jejich využití. K vypracování práce jsem použil metodologické metody historické analýzy a historického výzkumu. Cílem práce je zmapovat vývoj a určit význam této lezecké oblasti.

V dalších částech se věnuji lezecké historii na pískovcových skalách v oblastech Polické pánve a Českého ráje od třicátých let 20. století do počátku padesátých let, protože v těchto lokalitách nejčastěji vytvářeli škrovádští lezci své výstupy. Poté se věnuji lezecké historii Škrovádu, která je rozdělena na jednotlivé etapy od prvních výstupů v šedesátých letech přes éru Petra Mocka a Františka Čepelky po extrémní výstupy Marcela Tomana a bratrů Stráníkových do dnešních dnů. V další kapitole popisují nejvýznamnější výstupy Petra Mocka v jiných pískovcových oblastech.

Práce obsahuje kromě standardních součástí také přílohy, v nichž se nachází několik materiálů vztahujících se k této oblasti, které doplňují skutečnosti zmíněné v hlavním textu.

Klíčová slova: historie, Petr Mocek, pískovcové lezení, prvovýstup, Škrovád

Obsah

Abstrakt	5
Úvod	7
1. Cíle a úkoly bakalářské práce	8
2. Metodologie bakalářské práce	8
3. Počátky pískovcového lezení v Čechách	9
3.1. Lezecká činnost v oblasti Polické pánve.....	9
3.2. Lezecká činnost v oblasti Českého ráje	10
4. Nelezecká historie Škrovádu a geologie oblasti	12
4.1. Historický vývoj obce a lomů ve Škrovádu	12
4.2. Práce v lomech a způsob těžby pískovce	13
4.3. Geologický popis a nálezy zkamenělin.....	14
5. Lezecký vývoj oblasti Škrovád	15
5.1. Počátky lezecké činnosti a založení HO Škrovád	15
5.2. Lezecká éra P. Mocka a M. Beny	16
5.3. Vývoj lezení od počátku osmdesátých let do současnosti	19
6. Výstupy Petra Mocka v jiných oblastech	22
Diskuse	23
Závěr	24
Přílohy	25
P1. Fotografie znaku místních kameníků na soše sv. Jana Nepomuckého	26
P2. Historické snímky lomů ve Škrovádě.....	27
P3. Mapa rozšíření cenomanských sedimentů české křídové pánve.....	28
P4. Fotografie nálezů zkamenělin	28
P5. Historické fotografie lezců ze 60. let.....	30
P6. Průvodce lezecké oblasti Škrovád – lom u Slatiňan.....	31
P7. Fotografie nehtěžších cest ve Škrovádě - sektor Kazatelny.....	49
P8. Fotografie nehtěžších cest ve Škrovádě - sektor Zbytečných lan	50
P9. Fotografie boulderů ve Škrovádě – sektor Sarajevo.....	51
P10. Fotografie boulderů ve Škrovádě – sektor Kazatelny a.....	51
P11. Fotografie boulderů ve Škrovádě – sektor Kazatelny b.....	52
Literatura	53

Úvod

Téma této bakalářské práce jsem si nezvolil náhodou, ale je vyústěním mého zájmu o tuto lezeckou lokalitu, kde jsem udělal své první lezecké kroky a která se stala mou domovskou oblastí. Dalším důvodem je působení mnoha významných lezeckých osobností, které zde vytvářeli své prvovýstupy a získávali zkušenosti, které později využili při význačných prvovýstupech v jiných skalních oblastech a tyto výstupy se mnohdy staly milníky v pískovcovém lezení nebo minimálně známými a vyhlášenými cestami. Neméně důležitým faktem je obecné povědomí mezi lezeckou veřejností o této oblasti, která je známá svou tvrdou pískovcovou klasifikací¹, ale o níž můžeme najít minimum informací.

Nyní krátce představím obsah jednotlivých kapitol. V první a druhé kapitole si vymezují cíle a úkoly této práce a metodologické postupy, které jsem při tvorbě práce využil. V třetí kapitole se věnuji prvním zmínkám o působení člověka v oblasti, nelezecké historii Škrovádu, vývoji a důvodům vzniku lomů ve Škrovádě. Dále popisuji geologii a zajímavé nálezy zkamenělin. Čtvrtá kapitola se zabývá počátky lezení na českých pískovcích Polické pánve a v Českém ráji a jeho postupného rozvoje. Pátá kapitola je věnována počátkům lezení a působení prvních lezců ve Škrovádě a následně lezecká éra Petra Mocka, při které tato oblast zažila největší rozvoj. Byly vylezeny vzhledem k tehdejším poměrům extrémní cesty, které do dnešních dnů nemají mnoho opakování. Dále se zabývám výstupy od osmdesátých let do současnosti. Jsou zde zahrnuty cesty především Marcela Tomana a bratrů Stráňkových, které tvoří naprostý extrém a dosahují těch největších obtížností. Dále se v ní věnuji boulderingu, který zažívá v posledních letech velký rozvoj. Šestou kapitolu jsem věnoval nejvýznamnějším výstupům Petra Mocka v jiných oblastech, jako ilustraci velkého významu působení tohoto lezce v průběhu let. Poté následuje diskuse, kde v krátkosti mapuji sportovní vývoj a názory lezců na současné dění na pískovcových skalách.

V závěru se kromě celkového shrnutí práce zamýšlím nad významem oblasti a nad dalšími možnostmi této lokality. Na konci uvádím seznam použité literatury. Součástí bakalářské práce jsou rovněž přílohy, v nichž je možné najít průvodce na oblast Škrovádu, letecký snímek a historické

¹ HEJTMÁNEK, P., HOMOLKA, M., SOCHOR, J.: *Hruboskalsko – 1. díl*. 1. vydání. Jablonec nad Nisou: Nakladatelství Hejtmánek, 1996, 209 s., s. 24–25.

snímky z dob těžby v lomech. Dále pak fotografie nejvýznamnějších stěn s vyznačeným směrem výstupů či boulderů.

1. Cíle a úkoly bakalářské práce

Cíl práce:

- Zmapovat historický vývoj lezení v oblasti Škrovád od počátku šedesátých let do současnosti včetně vzniku oblasti a její nelezecké historie.
- Popsat a charakterizovat nejvýznamnější cesty v oblasti.
- Definovat význam oblasti pro lezeckou veřejnost

Dílčí úkoly práce

- Popsat nové možnosti oblasti – bouldering.

2. Metodologie bakalářské práce

Při tvorbě této bakalářské práce jsem použil metodu analýzy textů a dokumentů a metodu strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami.

Metodu analýzy textů a dokumentů jsem použil např. u těchto druhů materiálů:

- archivní materiály ze soukromého archivu Petra Mocka
- archivní materiály ze Státního okresního archivu v Chrudimi
- příslušná literatura

Metodu strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami jsem použil při rozhovorech s horolezci, informanty – významnými představiteli jednotlivých období tak, aby mi poskytli informace, které byly metodou analýzy textů a dokumentů pro mě nedostupné. Mezi informanty patří Petr „Mocan“ Mocek, Vladimír „Těša“ Těšitel, Milan „Delfin“ Červinka, Dr. Karel Linek, Dr. Tomáš Pavlík. Informantům byly kladeny následující soubory otázek:

- začátky působení v oblasti
- materiálové vybavení horolezců
- klasifikace jednotlivých cest
- postupy těžení pískovců a práce v lomech

3. Počátky pískovcového lezení v Čechách

3.1. Lezecká činnost v oblasti Polické pánve

Do oblasti Polické pánve řadíme několik pískovcových skalních oblastí. Nejvýznamnější lokalitou jsou Adršpašsko-teplické skály tvořené rozsáhlým skalním městem se stovkami věží. Dále se zde nachází Křížový vrch, Supí skály, Bišík, Janovické skály a stolová hora Ostaš. Na toto území navazuje Broumovský hřeben s tzv. Broumovskými stěnami. Historie pískovcového lezení se začíná psát roku 1923, kdy do Adršpachu přicházejí saští lezci z klubu K.V.Lössnitz.² Tito němečtí lezci, vybavení zkušenostmi ze zdolávání vrcholů v Labských pískovcích, kde se v té době již třicet let lezlo, vylezli 21. května 1923 jednu z nejvýznamnějších věží Krále. Jde tedy o první známou dostoupenou věž v oblasti polických pískovců. Tehdy věž nazvali Pfingsturm – česky Svatodušní dle svátků, během kterých výstup prováděli. Prvovýstup na Krále vyváděl Willi Adam a po jednom pádu do již osazeného kruhu dosáhl vrcholu. Téhož dne byla také zdolána věž Cimbuří (tehdy Dreifingerturm). Dalšího dne, 22.5.1923 si lezci z klubu K.V.Lössnitz vybrali dnešní Saskou hlavu (tehdy Sachsenstein). Dalším vrcholem zdoláným téhož dne je věž Tři obři (tehdy Doppeltturm). V té době zde působil také klub F.D.K.R. a jeho členové 22.5.1923 zdolali Orla (tehdy Panoramaturm). Při dalším zájezdu do Adršpachu vylezli němečtí lezci Wilhelm Fiehl, Otto Rülke a Otto Dietrich prvovýstup na Milence. 19.6.1923 vylezli tito lezci Starostovou. Tento impozantní vrchol, kde je výstup zakončen vrcholovou spárkou byl opakován až o třináct let později. I v dnešní době činí tato závěrečná pasáž mnoha lezcům problémy, což dokazuje obrovskou odvalu a um těchto lezců, vzhledem k tomu, jaké měli v té době vybavení a jakým způsobem se jistili. Poté na nějakou dobu dobývání nových vrcholů ustává a až roku 1927-28 začíná v oblasti působit lezecký klub Empor a jeho členové vytvářejí další hodnotné cesty. Působí zde lezci Rudolf Kaden a Fritz Wiessner, kteří 7. června 1927 zdolávají Skalní korunu v Teplických skalách. 30. 5.1928 byl Hansem Schlesingerem, W. Fiegelem a H. Jäpeltem zdolán Starosta. V roce 1928 provedl v Adršpachu svůj legendární prvovýstup Herbert Lubke spolu s Fritzem Wiessnerem na Velkého konšela, kde je během výstupu třeba překonat obtížný přeskok. V dalších letech se němečtí lezci soustředili také na oblast Broumovských stěn. Byl vylezen Lucifer (Světloňoš) či Čertova tchyně. Na začátku čtyřicátých let založili jeden z prvních lezeckých klubů na českém území sudetští Němci. Byl to klu K.K.E. z Adršpachu. V té době měl čtrnáct členů v Adršpachu a sedm členů z Teplic

² SÝKORA, B.: *Písaři- kapitoly z lezení v Adršpašsko-teplických skalách*. 3. vydání. Náchod: JUKO, 2007, 262 s., ISBN 80-86213-30-7

nad Metují. Po opakování těžkých saských výstupů vytvářejí další cesty. Jedním z prvních výstupů byl 14.6.1936 prvovýstup na Biskupa v Supích skalách. Prvními českými lezci, kteří působili v našich skalách byli Josef Janeba, Miroslav Jedlička, Hořčička a Zamastil z Klubu alpinistů českých z Prahy. Roku 1934 popáté opakovali výstup na Milence v Adršpachu. Dalším lezcem byl R.O.Bauše, který spolu s ostatními lezci uskutečnil v květnu 1935 prvovýstup na Džbán. Kolem roku 1944 nastupuje generace náchodských a polických lezců. Zdolávají vrcholy Budík či Sluj Českých bratří na Ostaši. Zajímavým výstupem bylo zdolání Cukrovarského komína v Adršpachu. Ten zdolal Jaroslav Löffelmann a Vladimír Samek pomocí zvláštní lanové techniky, kdy tuto úzkou věž omotali lany dokola a pomocí tohoto lana vystoupali na vrchol. Dalšími významnými výstupy byly „Polická cesta“ na Hrad a „Údolní spára“ na Elišku. Tyto výstupy provedli František Schejbal a Stanislav Čepelka a svou obtížností se vyrovnali starým saským výstupům a definitivně tím začala éra a nadvláda českých prvovýstupů v těchto oblastech.

3.2. Lezecká činnost v oblasti Českého ráje

Do tohoto rozlehlého území patří několik významných lezeckých lokalit a mnoho menších oblastí lokálního významu. Hlavními oblastmi jsou Prachovské skály, Hruboskalsko, Příhrazy, Drábské světničky, Suché skály a Panteon. Mezi menší oblasti patří Zbiroh, Klokočské skály nebo např. Kozlov. V Českém ráji se začalo s lezeckou činností dříve než v oblasti Polické pánve. První výstupy zde opět prováděli němečtí lezci z nedalekého Liberce a Jablonce. Prvním výstupem na Hruboskalsku je výstup Rudolfa Kauschkeho na Dračí zub z roku 1906. V tomto období se také začali objevovat první čeští průkopníci lezení a roku 1907 zakládají Lezecký kroužek Prachov (LKP) a 4.10.1907 zdolávají jeden z nejvýznamnějších vrcholů Prachovských skal Mnicha. Dále pak vylezli postupně další vrcholy např. Drážďanské věže, Rektorek, Sfingy, Orla, Krkavčích skal, Mouřenina a dalších. Prachovské skály jsou také jednou z mála lokalit, kde s lezením začali čeští lezci. Mimo ojedinělý zájezd Franze Goldbergera a Rudiho Nakeho se drážďanští lezci, kteří hojně navštěvovali Příhrazy a Hruboskalsko, dostali do Prachovských skal až ve 20. letech 20. století. Poté však přebírají otěže prvovýstupů a zdolávají významné do té doby nevylezené vrcholy Prachovských skal. Vynikající Walter Barth během jediného dne (20.8.1929) pokořil Prachovskou jehlu i Prachovskou čapku. Dalšími vrcholy, kde byli Sasové první byla např. Hradecká věž, Kočičí jehla, Krákorky atd. Walter Barth vytvořil také významnou cestu

vedenou spárou na dračí zub na Hruboskalsku. Tzv. „Barth Riss“³ oklasifikovaná stupněm VIIIa ! je dodnes jednou z nejtěžších „širočin“. V letech 1927-28 byly také objeveny Příhrazy a Drábské světničky. V této době jsou německými lezci vylezeny Hláska, Balustráda, Dráb a další. Pod vlivem německého pískovcového lezení se ve třicátých letech začalo velice rychle rozvíjet i lezení českých lezců. Převzali sportovní pravidla saských kolegů. Nastoupila mladá generace výborných lezců, jako byli Antonín Zima, Vladimír „Chroust“ Procházka, František Porcal, J. Baudys, Josef Smítka, Ladislav „Fifan“ Vodháněl a další. Roku 1932 vylezl J. Baudys, K. Čabelka, J. Bauma „Normální cestu“ na Kapelníka a roku 1935 slezli další významnou těžkou věž Taktovku V. Nejedlo střídán Ladislavem Vodhánělem a Františkem Svobodou. Poté byla roku 1937 vylezena Kobyla v Příhrazech. Tuto věž zdolali němci M. Kauschka a J. Rössler a čeští lezci R.O.Bauše a M. Jedlička. Poté nastupuje na svou prvovýstupářskou pouť legendární Joska Smítka. Těsně před válkou a během ní, kdy nuceně přebýval ve skalách, protože se skrýval před nacisty vytvořil řadu těžkých a na tehdejší dobu přelomových cest. Svoje lezecké umění a dovednost zajistit se smyčkami postupně zlepšoval a proto razil názor, že ve stěně by mělo být co nejméně železa. Tak mohla vzniknout např. „Smítkova cesta“ na Dominstein, kdy do třicetimetřové stěny osadil pouze jeden kruh a přitom tato cesta dosahovala té nejvyšší obtížnosti. Tento fenomenální lezec také působil v Prachovských skalách, kde vylezl „Synáčkovu věž“ později nazvanou „Smítkovou věž. Na tento vrchol se do té doby pouze přelahařovalo. Dalším počinem Josky Smítky bylo roku 1939 zdolání Kobyl⁴ v Příhrazech novou „Českou cestou“. Vladimír „Fifan“ Vodháněl vytvořil 8.8.1942 spolu Joskou Smítkou další krásnou cestu „Fifanův sokolík“ na Ocún na Hrubé skále. Joska Smítka se také pokusil o poslední velký prachovský problém – doposud nepokořeného Vraha. Po zatlučení dvou kruhů osazených do jižní stěny již sahal po vrcholu, ale po dlouhém pádu byl natolik otřesen, že se k výstupu již nevrátil. Tato cesta byla dolezena až o dvě desetiletí později. Vrchol byl nakonec zdolán již roku 1943, ale jiným směrem. Fakt, že některé cesty jsou dodnes velice málo lezeny a nebo byly opakovány až po dlouhé době, dokazuje velikou odvahu prvovýstupců z této doby a i když měli špatné či doma dělané vybavení, byli schopni přelézt velice těžké směry.

³ HEJTMÁNEK, P., HOMOLKA, M., SOCHOR, J.: *Hruboskalsko – 1. díl*. 1. vydání. Jablonec nad Nisou: Nakladatelství Hejtmánek, 1996, 209 s., s. 14

⁴ HEJTMÁNEK, P., HOMOLKA, M.: *Skály na Mužském*. 1. vydání. Jablonec nad Nisou: NH Savana, 2000, 271 s., ISBN 80-902496-2-0

4. Nelezecká historie Škrovádu a geologie oblasti

4.1. Historický vývoj obce a lomů ve Škrovádu

Škrovád se nachází 4,5 km jihozápadně od Chrudimi. Dříve samostatná obec je od r. 1960 součástí města Slatiňany. Od dob prvního osídlování byla tato místa známá těžbou užitečných surovin. Slatiňany získaly své jméno odvozením názvu od půdy slatinné neboli rašeliny, která se v těchto místech hojně těžila na palivo. První zmínky o Škrovádě datujeme od r. 1417, kdy začíná být znám těžbou pískovcových kvádrů. Kvalitu zdejšího pískovce dokládá jeho používání na významné stavby té doby např. gotické sloupy v kostele sv. Bartoloměje v Pardubicích, kde jsou po rekonstrukci patrné i značky kameníků vytesané na jeho povrchu. K dalšímu použití škrovádského pískovce došlo při stavbě chrudimského opevnění a hradeb. Původně v osadě stával poplužní dvůr, který byl sídlem vladyk ze Škrovádu. Na konci patnáctého a počátku šestnáctého století sídlili ve vsi Jiřík, Mareš, Jan a Čeněk ze Škrováda, kteří spravovali toto panství a lámání pískovce probíhá ve velké míře. V té době bylo ve Škrovádě již 5 stavení. V 70. letech 16. století dochází k přestavbě Mydlářovského domu v Chrudimi, jehož průčelí je vyzdobeno pískovcovými deskami s reliéfy postav znázorňujících různé lidské vlastnosti. Poté dochází k rušení panského dvora. Škrovád je veden jako součást majetků patřících k slatiňanskému panství, které často měnilo majitele. Až r. 1756 kníže Auersperg povolal do Škrovádu Kateřinu a Rudolfa Záborských, aby s najatými dělníky začali lámat kámen. Rod Záborských je zároveň majitelem lomů až do dnešních dnů. Velké kvádry se z lomů dopravovali do Pardubic, kde se přeložili na železnici a po ní dopravovali až do Vídně, kde si kníže Auersperg stavěl svůj palác. Kameníky doplnil r. 1759 sochař Roček, který z pískovce vytvářel nádherná sloupoví, portály, ostění a římsy⁵. Jeho práce jsou dodnes vidět na špici slatiňanského kostela, který je rovněž vystavěn ze škrovádského materiálu. Je také autorem sochy sv. Jana Nepomuského⁶, která stojí na nábřeží Chrudimky ve Škrovádě, na jejíž zadní straně můžeme spatřit znak místních kameníků, kde jsou vyobrazeny kamenické nástroje kružidlo, úhelnice, dláta a paličky. Stavitel František Schmoranz, dědeček Gustava Schmoranze, žijícího ve Slatiňanech, přestavěl hlavní chrudimský chrám, k němuž použil opět zdejší pískovec. Požadavky na přesnost opracování pískovce byly takové, že se kvádry poté nemusely na stavbě vůbec přisekávat. Vzniklo z toho rčení, že kostel byl zhotoven ve Škrovádě, ale v Chrudimi postaven. Další ukázkou použití tohoto materiálu je na portálu č.p. 112/I na náměstí z 19.

⁵ ŠTĚPÁN, L., VAŘEKA, J.: *Klíč od domova*. 1. vydání. Hradec Králové: Kruh, 1991, 360 s., s. 55-59, ISBN 80-7031-660-846-019-91

⁶ Příloha P1 – fotografie sochy sv. Jana Nepomuského se znakem místních kameníků

století⁷, kde jsou vyobrazeny reliéfní erby, ornamenty a nápisy. Lámání pískovce⁸ probíhalo velice intenzivně až do 2. světové války. V té době bylo ve Škrovádě 10 lomů. Dle tehdejšího soupisu lomů⁹ byli majiteli či nájemci František Drobílek, Josef Kopecký, Josef Příhoda, Jan Sýkora, Josef Bartůnek, Marie Najmanová, Jaroslav Zábranský a Josef Drobílek ml., který měl v roce 1900 – 1920 až 30 stálých dělníků a kameníků. Každý lom zpracovával pískovec k různým účelům dle jeho kvality. Některé byly určeny jen pro stavební kámen a kvádry drcené na písek, dále pro dlažební desky a tesaný kámen až po materiál vhodný např. pro tvorbu schodišť. Před 2. světovou válkou dochází v letech 1938 k postupnému uzavírání lomů, neboť vynález cementu se rychle rozšířil a nahrazoval potřebu lomového kamene. Nejdéle zde působí Jaroslav Zábranský, který poslední lom uzavírá v r. 1942. Několik let se ještě pískovec využívá na výrobu jemného písku pomocí drtičů a poté těžba definitivně končí. Práce v lomech byla velice namáhavá. Kameníci, kteří v lomech pracovali se nedoživali vysokého věku, protože jim jemný prach poškozoval plíce. Používané ochranné prostředky je nedostatečně chránili před silikózou¹⁰.

4.2. Práce v lomech a způsob těžby pískovce

V začátcích dobývání pískovce se v lomech netěžilo, ale využívali se pouze přirozeně oddělené bloky, které se případně dělily na menší kusy a dále opracovávali. S lámáním kvádrů se začíná až v 18. století. Tímto dobýváním pískovce zde vzniká tzv. stěnový lom¹¹, který má své ložisko nad úrovní okolního terénu. Vrstvy a jejich sklon ovlivňují způsob a postup těžby. Stěny mají být při těžbě odklonné tzn. položené. V lomech by vůbec nemělo docházet k těžbě, kde vznikají příklonné stěny – převisy, protože se tím ztěžuje těžba a tyto stěny bývají nebezpečné. To vysvětluje absenci převislých stěn na Škrovádě. Výjimku tvoří lokální výlomy, které několik převisů vytvořily, ale nikdy se nejedná o celou stěnu. Při lámání se využívalo vertikálních i horizontálních poruch. Používání trhaviny nebylo možné, protože odstřelem by se velká část pískovce zničila a proto vše probíhalo ručně. Kameníci sledovali tzv. špatnou a dobrou stranu, což jsou svislé poruchy a vodorovnou spáru neboli ležení tzv. hontovou spáru. Do těchto poruch natloukli v řadě dřevěné klíny ve vzdálenostech cca 15 cm a postupně je zatloukali a vyměňovali za větší dokud se blok neodlomil. V případě, že ve

⁷ SMUTEK, D., PAVLÍK, T.: *Kamenná Chrudim – svazek 10*. 1. vydání. Chrudim: Pors 52 Chrudim, 1999, 31 s., ISBN 80-902415-5-7

⁸ Příloha P2 – historické fotografie lomů ve Škrovádě

⁹ PROKOP, F.: *Soupis lomů ČSR – okresy Chrudim a Hlinsko*. 1. vydání. Praha: Státní geologický ústav ČSR, 1949, 123 s.

¹⁰ lat. *silikosis* – onemocnění vyvolané zaprášením plic prachem oxidu křemičitého

¹¹ VOLF, M.: *Těžba a zpracování kamene II*. 1. vydání. Praha: SNTL, 1983, 148 s.

skále nevedla žádná porucha, tak se muselo provést navrtání a do těchto návrtů se tyto klíny zatloukali. Kameníci si ještě před odlomením kvádrů upravovali a rovnali jeho povrch. Tato povrchová úprava dlátem, zrnovákem nebo rýhovačkou¹², což jsou nástroje pro úpravu povrchu těžných kvádrů, je patrná na některých fotografiích stěn. Dále můžeme na některých místech najít vytesané letopočty, které značí rok ukončení těžby v tomto sektoru.

4.3. Geologický popis a nálezy zkamenělin

Škrovádský pískovec je součástí cenomanských sedimentů české křídové pánve¹³, které jsou součástí korycanské vrstvy běžně nazývané jako „mořský cenoman“¹⁴. Radíme je jako nejstarší stupeň svrchní křídy, která je součástí druhohor. Tyto sedimenty vznikaly před 96 – 92 miliony let. Jejich mocnost může dosahovat až několik set metrů. V případě Škrovádské oblasti je to asi 70 metrů. Hlavními faktory vzniku tak mocných vrstev je trvalé klesání valné části masívu v době svrchní křídy a s tím související výrazná transgrese – zaplavení pevniny mořem. Charakterově se jedná středně až hrubě zrnité glaukonitické kvádrové pískovce. Zdejší pískovec je světlezelené až hnědožluté barvy s podílem kaolinu a glaukonitu. Světlezelená barva je dána obsahem tohoto minerálu, který indikuje vznik sedimentu v mořském prostředí. Hnědožluté a rezavě hnědé odstíny vznikly oxidací pyritu a pohybem oxidů železa sedimentační hmotou. Obsah různých složek v různých vrstvách způsobuje rozdílný stupeň zvětrávání a soudržnosti pískovce. Více narušené vrstvy obsahují větší podíl jílovité komponenty.

Jelikož jsou sedimenty z doby křídové velice bohaté na nejrůznější nálezy zkamenělin, byly i zde učiněny některé nálezy. Místy jsou dutiny ve vápnatých vrstvách vyplněny jemnou zelenavou hmotou. Této hmotě říkali kameníci „mozek“ a jedná se o bývalé chalupy. Jedním z nejvýznamnějších nálezů je zub žraloka *Oxyrhina Mantelli*¹⁵, jemuž také patří nalezený otisk spodku obratle.

¹² VOLF, M.: *Těžba a zpracování kamene I*. 1. vydání. Praha: SNTL, 1983, 176 s.

¹³ Příloha P3 – mapa rozšíření cenomanských sedimentů české křídové pánve

¹⁴ MÍSAŘ, Z., DUDEK, A., HAVLENA, V., WEISS, J.: *Geologie ČSSR I – Český masív*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983, 333 s., s. 282, č. 66-01-14/I/1

¹⁵ Příloha P4 – fotografie nálezů zkamenělin

5. Lezecký vývoj oblasti Škrovád

5.1. Počátky lezecké činnosti a založení HO Škrovád

Po válce se začíná horolezectví rozvíjet i v jiných částech republiky, nejen v oblastech skalních měst a významných lezeckých terénů. Potřeba tréninku a osvojování si lezeckých dovedností nutí lezce „objevovat“ a slézat méně významné lokality v blízkosti jejich bydliště. Toto je pravděpodobně jeden z důvodů, proč se v této době začíná také lézt ve Škrovádě. Začátky oddílu sahají do roku 1958, kdy oddíl zakládá při TJ Transporta Chrudim Milan Rybák, který se stává zároveň jeho prvním předsedou. Dalšími zakládajícími členy jsou Marie Rybáková, Milan a Jirka Chrbolkovi, Josef Zitko a Olina Pechová. V té době se jezdí hlavně na cvičné terény na Vysočinu a dále do Tater. Na písku se moc neleze, kromě několika výjezdů do Prachovských skal. První lezení na Škrovádě a první cesty se datují do roku 1960 - 61, kdy do oddílu přicházejí další členové – Vladimír Těšitel, František Řezníček, František Pulpán, Bohumil Pulpán, Leopold Páleníček, Viktor Kulendík. Počáteční lezení probíhá jen s horním jištěním a lezou se klasické směry – komíny a spáry. Byly vylezeny cesty „Hamižník“, „Rampepurda“, „Koutová spára“, „Smyčková cesta“. Tuto cestu posléze vylezl r. 1962 od spodu Vladimír Těšitel, který se jistil smyčkami. Kruh byl do této cesty Vladimírem osazen dodatečně později. Tento lezec je též autorem prvovýstupu komínem v Centrálním lomu a hlavně velice oblíbené a lezené cesty „Zuzana“. V této cestě osadil kruh ze zatlučené skoby hned při prvovýstupu a výstup vedl na vrchol až za hranou. Po odlomení části skály se dnes leze od kruhu přímo po hraně na vrchol. Cesta je pojmenována po dceři Milana Chrbolky, který zde také v této době působí a leze první prvovýstupy jako je „Útěk z lomu“ nebo „Cesta podél hrany“ do které je také kruh dodatečně osazen později. Svě prvovýstupy dělá také František Řezníček. Jsou vylezeny všechny spáry a trhliny v sektoru „U Pardubické spáry“. V roce 1962 na jaře je Františkem Řezníčkem a Viktorem Kulendíkem vylezena v té době nejtěžší cesta v oblasti „Zimní spára“ v Centrálním lomu, která je dnes oklasifikována stupněm VIIa. Cesta původně vedla přes jeden kruh a byla těžší než je dnes. Ulehčení výstupu umožnilo odlomení velkého bloku v dolní části, kde se původně lezlo prstovou trhlinou k prvnímu kruhu. V roce 1963 přichází Milan Dušek a Jirka Holý. Jsou autory cesty „Umělá hrana“, kde bohužel pro vytvoření chytů použili sekáčky. Dále vytvořili „Jarní cestu“ v sektoru „U Cik Caku“. František Pulpán se zapsal do historie škrovádského lezení hlavně spárovými cestami z roku 1964 - 66, kdy vytvořil koutovou spáru „Hnízdo“ spolu s Leopoldem Páleníčkem. „Spárku“ v sektoru „U chaty“ a nádhernou „Koutovou lahůdku“ v sektoru „Zbytečných lan“. Bohužel „Spárka“ je dnes zničena, protože

je v ní zazděn elektrický kabel. Dále pak vytvořil exponovanou cestu „Hajzl hrana“ a „Hajzl stěna“ spolu se svým bratrem Bohumilem a krásnou „Kavčí cestu“ v „Centrále“. V roce 1965 je také v sektoru „Zbytečných lan“ nad dnešní cestou „Diadém“ umístěn Vladimírem Těšitelem jediný slaňovací kruh v oblasti. Tento slaňovací kruh byl určen pro výcvik začátečníků.

5.2. Lezecká éra P. Mocka a M. Beny

Toto období znamená největší rozvoj oblasti. V období mezi lety 1967 až 1975 bylo vylezeno velké množství prvovýstupů a prakticky všechny logické a v té době „lezitelné“ směry. Petr „Mocan“ Mocek začíná vytvářet obrovské množství prvovýstupů i v jiných oblastech a to především v Prachovský skalách, Adršpachu¹⁶ a Křížovém vrchu. Některé jeho technicky a často i psychicky těžké cesty nemají do dnešních dnů opakování. Velká část jeho cest se však stala lezeckými hity a jsou velice oblíbené a patří do zlatého fondu české písařské školy.

Petr je vyučený zedník a díky tomuto povolání učinil své první „lezecké“ kroky. Na stavbě spolupracoval s Františkem Pulpánem, který v té době již lezl a jeho oblíbenou kratochvílí bylo popolézání po zdivu a Petr nezůstal pozadu. Petrovým dalším „lezeckým“ počinem bylo lezení v chrudimské sokolovně, kam chodili trénovat místní horolezci. Zkoušeli přelézt betonovou římsu, která tvořila převis a stále se jim to nedařilo. Petr, v té době aktivní gymnasta, v rámci svého tréninku tento převis přelezl. Na podzim roku 1965 ho František Pulpán poprvé přivedl na Škrovád. 18.5. roku 1966 vytváří svůj první prvovýstup – „Májovou cestu“ v „Centrále“. Původně byla tato cesta rozdělena Milanem Duškem a Jirkou Holým, kteří ale nemohli dolézt od kruhu na vrchol. Petr cestu dolezl a tento výstup platí i v dnešní době k těm těžším. Ten samý den vylezl svůj druhý prvovýstup – Mechovou cestu v sektoru „U Zuzany“. Prvovýstup provedl sólo a kruh osadil až dodatečně později. Při dolézání musel z vrcholové police odstranit velký nános hlíny ve kterém rostly stromky a kapradiny. To vše bez jištění a v bačkorách ve kterých se v té době lezlo. Dále v r. 1966 narovná „Kavčí cestu“. V další činnosti pokračuje v roce 1967. Leze „Velikonoční“ a „Aprílovou“ cestu v sektoru „U Zuzany“ a „Stínovou“ a „Sluneční“ cestu v sektoru „U Cik Caku“ 2.4. tohoto roku leze prvovýstup „Převislou cestu“ v sektoru „U Pardubické spáry“ Je to první výstup

¹⁶ SÝKORA, B.: *Písaři- kapitoly z lezení v Adršpašsko-teplických skalách*. 3. vydání. Náchod: JUKO, 2007, 262 s., ISBN 80-86213-30-7

v položené plotně v tomto sektoru, kde do té doby vedly všechny výstupy spárami. Při prvovýstupu osadil kruh, ale nestihl ho utemovat. Výstup dokončil s tím, že kruh hned druhý den dotemuje. Ostatní lezci si však mysleli, že výstup je normálně dokončen a při prvním pokusu o přežení se s jedním kruh při pádu vytrhl. Naštěstí tato událost skončila pouze zlomenou nohou. 23.6. 1967 ještě leze výstupy „Nademlejská“ cesta a „Údolní sloupek“ na jedinou místní věžičku. Jedná se však o velice krátké a nevýznamné výstupy. V letech 1768 – 70 vytváří nové výstupy s Karlem „Živagem“ Živným, který v této době přichází s horolezeckého oddílu Lokomotiva Pardubice. Vznikají „Svatební cesta“, „Škrovádké sokolíky“, „Rehabilitační cesta“, převislá „Solivá cesta“ atd. Karel Živný vytváří prvovýstupy také se svým bratrem Jirkou. Vzniká „Zimomřivá georgia“ a „Jirkův odkaz“. 3.6.1970 vylezl Petr Mocek několik výstupů v odlehlejší části škrovádkých lomů Na Borku. Sólo vylezl nádhernou „Ikarovu hranu“ a vedle technickou plotnu s kruhem, kterou pojmenoval „Dajdalova stěna“. V této části přidal ještě „Žabí spárku“, „Olšový kout“ a „Amen“. Po menší odmlce a několika méně významných prvovýstupech v letech 1971-72 vzniká 9.8. 1972 cesta „Pantátova kantáta“, kterou Petr vytvořil s Karlem Živným. Jedná se o těžké lezení po hraně, kde je kruh opět osazen až těsně pod závěrečnými výlezovými kroky. Poté přichází rok 1973, kdy Petr vylezl své nejvýznamnější výstupy v oblasti. V tomto roce do oddílu také přichází další významný lezec Miroslav Bena. Spolu s Petrem vytváří také významné a zejména „morálově“ náročné cesty v Prachovských skalách¹⁷. V březnu tohoto roku vzniká cesta „Diadém“. Cesta, které si sám dle svých slov Petr velice váží a řadí ji mezi tři své nejvýznamnější výstupy v oblasti. Cesta vede plotnou přes typické škrovádké lišty přičemž kruh osadil až nad nejtěžším krokem. O pár dní později vytváří ve stejném sektoru s Josefem Balcarem cestu „Lahůdkářství“. Dne 26.3.1973 vzniká Petrova nejhodnotnější cesta ve Škrovádě „Samurajův meč“ v sektoru „Zbytečných lan“. Jedná se o technické lezení po ostré asi 9 metrů vysoké hraně a jemných lištách, kde při každém kroku hrozí nepříjemný pád do kamenů na nástupu. Petr musel přelez dvakrát opakovat před svědky, protože nikdo nevěřil, že tuto hranu vylezl bez osazení fixního jištění. Dnes je tato cesta oklasifikována stupněm IXc. Cestu po několika letech zopakoval pouze Marcel Toman a do dnešních dnů nemá jiné opakování. V dubnu leze technickou plotnu „Rozloučení“ v Centrále s Karlem Živným. Pojmenoval ji takto, protože o dalších výstupech ve Škrovádu již neuvažoval a chtěl se plně soustředit na jiné oblasti. Ve výstupech však pokračuje dále a 4.10. 1973 vzniká „Atlantida“.

¹⁷ PETRÁŇ, Z., KOŤÁTKO, Z.: *Prachovské skály – horolezecký průvodce* Prachov: Lezecký kroužek Prachov, 2007, 334 s.,

Prvovýstup byl původně proveden se stavěním u prvního kruhu. Pozdější první RP přelez si připsal Marcel Toman a obtížnost této cesty se ustálila na VIIIc. Vpravo od této cesty vytyčil Karel Živný spolu s Petrem Mockem nádhernou linku „Damoklův meč“. Na místě, kde se při původním výstupu zandávala smyčka byl z důvodu uvolnění bloku osazen borhák. Před tímto vynuceným dojištěním patřila cesta k psychicky těžším. Cesta se lezla málo a např. František Čepelka při jednom z pokusů o opakování dolézal na hranici pádu ke kruhu, který byl však zarezlý a nemohl ho cvaknout. Následovalo dramatické nahazování kruhu smyčkou, které se na poslední chvíli povedlo. Dalším zajímavým počinem Petra Mocka bylo vytvoření prvovýstupu „Pater-Noster“. Část této převislé cesty se leze technicky po skobách a tento úsek má klasifikaci A1. V roce 1974 je v lednu přelezen technický koutek Jambora do něhož Petr netraverzoval z poličky. Vznikla tak cesta s dvěma kruhy, kterých na Škrovádě není mnoho. O pár dní později vznikla obtížnostně lehčí, ale morálová a velice málo lezená cesta „Černý pilíř“ v Centrále, kde prokázal svou psychickou odolnost Miroslav Bena. Cesta vede od kruhu v komíně vlevo středem pilíře přímo na vrchol. V tomto roce vzniká také cesta „Desáté přikázání“, kde Miroslav Bena osadil kruh velice vysoko. Po tomto morálovém úseku ho vystřídal Petr Mocek, který dolezl obtížný technický úsek plotnou na vrchol. Na tomto výstupu se také podílel Karel Živný. 3.4.1975 vytváří Petr spolu s Josefem Doležalem vlevo od cesty „Pater-Noster“ další technický prvovýstup „Značkovaný chodník“ jehož některé části dosahují klasifikace až A3. Petr si nechal speciálně pro tento výstup zhotovit tzv. jedninky¹⁸ na kterých tyto těžké úseky překonal. Vzhledem ke kvalitě materiálu v tomto místě, byl výstup extrémně náročný a i při opatrných pohybech mohlo kdykoliv dojít k vytržení založené skobky. V technickém lezení Petr pokračoval a spolu s Evženem Dolanem vytváří 17.4.1975 cestu „Stezka důchodců“ klasifikace 4 UIAA s technickým úsekem A1. Dnes je možné v tomto místě najít skobu, jako jediný pozůstatek po lezecké činnosti v tomto místě. V ten samý den přidává k této cestě výstup „Nad mlýnským náhonem“ klasifikace 3 UIAA¹⁹. Tyto výstupy jsou provedeny v rule, která vystupuje na povrch těsně nad mlýnským náhonem, jak sám název jedné z cest napovídá. V témže roce prostoupil Miroslav Bena dva těžké směry v Centrále. Cesty „Makový panáček“ a „Jarní píseň“ jsou asi nejhodnotnější a nejtěžší výstupy Miroslava Beny ve Škrovádě a oba dosahují obtížnosti IXa. 20.3.1975 byla Petrem Mockem, Miroslavem Benou a Milanem Duškem vylezena nejtěžší spárová cesta v oblasti „Živáňův sen“ do které Petr neosadil žádný kruh a pro zajištění je nutné použít smyčky. 20.4.1975

¹⁸ tzv. jedninky – velice úzké skoby zakládáné do jemných spárek a trhlinek používané při velice těžkých technických cestách

¹⁹ klasifikace pro nepískovcové terény – viz srovnávací tabulka ROSOL, J.: *Lezecký průvodce Tisá-Rájec-Sněžník* Ústí nad Labem: Auditline v.o.s., 2006, 224 s.

vylezl Miroslav Bena s Petrem Mockem technickou lahůdku „Fialový housle“. Bohužel se opakovala událost z výstupu „Převislou cestou“ když u prvního pokusu o opakování této cesty s jedním z lezců vypadl kruh, protože ještě nebyl dotemován. Míra je také autorem tzv. „Bénova skoku“. Je to varianta cesty „Břížko“, kdy rozběhem proti stěně a odrazem snožmo doskočil do velkého chytu nad „Břížko“. Vzhledem k výšce poličky nad terénem je to opravdu úctyhodný výkon. Následující roky již dělají oba cesty hlavně v jiných oblastech a na Škrovádě dodělávají jedny z posledních možných směrů v hlavních sektorech. V roce 1976 vzniká nádherný výstup „Republika“, který je pojmenován podle chytu v horní části cesty, který má tvar bývalé Československé republiky. Je to zároveň jeden z posledních výstupů na kterém se Miroslav Bena podílí, protože v dalších letech přidává jen ojedinělé výstupy. Petr Mocek ještě pokračuje v roce 1979 a 1980 cestou „Hnátolam“ a „Desatero“ a výstupem „Tamara“ z 5.9.1986, který provádí s Milanem Červinkou. Petrovi kvality dokazuje fakt, že cestu „Hnátolam“ dokázal vylézt i slézt sólo bez jištění. Poslední cestu dělá 13.5.1987 s Jirkou Holým v sektoru „U Pardubické spáry“ a poté definitivně s prvovýstupy v této oblasti končí.

Dalším lezeckým esem, které se mihlo v této oblasti byl Igor Koller. Díky jeho vojenské službě, kterou plnil v Pardubicích, to měl do Škrovádu nedaleko. Tento významný lezec je znám především výstupem hrany „Kalamárka“²⁰ v Teplických skalách, který udělal s Miroslavem Benou a dalšími extrémními cestami na českém pískovci. Ve Škrovádě vytvořil v roce 1979 cestu „Kollerovka“ s klasifikací VIIIb. Dále zavrtal kruh ve stěně vpravo od cesty „Samurajův meč“. Tento výstup se mu však nepodařilo dokončit a tento projekt byl dodělán až v roce 2008.

5.3. Vývoj lezení od počátku osmdesátých let do současnosti

Na začátku osmdesátých let se dostává ke slovu mladá generace výborných lezců. V letech 1979 až 1983 působí na Škrovádě František Čepelka. Vytváří prvovýstupy „Mladé růžky“ a „Rakovina“ s Miroslavem Benou v sektoru „Kazatelny“. Bohužel morálová cesta „Rakovina“, kde je výstup veden po tupé hraně nad „Malou kazatelnou“ bez osazení kruhu je díky špatnému stavu skály dnes již těžko lezitelná. Další cestou Franty Čepelky je „Krvavá cesta – Per partes“ v sektoru „U sokolíků“. Zajímavý je výstup cesty „Hit 83“ z 23.4.1983 v sektoru „Mučírna“. Při tomto výstupu vylezl Miroslav Bena do dobrých chytů ve stěně a František Čepelka na něm sasky²¹ stavěl a po osazení kruhu pokračoval na vrchol. Tento

²⁰ SÝKORA, B.: *Piskaři- kapitoly z lezení v ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKALÁCH*. 3. vydání. Náchod: JUKO, 2007, 262 s., ISBN 80-86213-30-7

²¹ saské stavění – sportovní stavění, kdy lezec při stavění nesedí ve fixním jištění a užívá pouze vlastní sílu

„trik“ při kterém Miroslav Bena použil svoji obrovskou sílu užívali i při dalších prvovýstupech např. v Adršpašských skalách. Dalším excelentním lezcem, který působil na Škrovádě byl Jaroslav Stráník. Udělal cestu přes „Malý kroužek“ v „Centrále“, která se napojuje do staré „Smyčkové cesty“. Dalším jeho počinem bylo vytvoření těžkých bouldrových cest v sektoru u „Božského traverzu“. Cesty „Nic“ a „Zhola nic“ jsou velice namáhavé, protože se v nich dělají dlouhé přesahy za jednoprstové dírky a vyžadují jejich maximální sílu. Nesportovním způsobem udělal tzv. „Spornou“ cestu nebo později zvanou „Přetlučenou“. Tento projekt dříve zkoušel Petr Mocek, ale nemohl ho přelézt. Po jednom z návratů do skal zjistil, že je tam osazen kruh a cesta vylezena. Bohužel Jarda Stráník vytesal pod kruhem dvě dobré lišty z nichž jištění osadil. Petr kruh vytloukl a lišty zacementoval. Cesta byla později přelezena sólo Marcelem Tomanem, který kruh osadil dodatečně později. V této době se ve Škrovádě objevuje jeden z nejlepších pískovcových lezců té doby Jiří Slavík. Leze nejvýznamnější cesty a postupně dělá první RP přejezy těchto cest. U některých poprvé leze čistě stavění.

Na začátku osmdesátých let začíná lézt Marcel Toman. Velký talent a pozdější pískovcová špička. Známý je především prvními RP přejezy cest „Akumulátor“ RP XIa, Těžká karta RP XIa a Bumerang RP Xb v Teplických skalách a některými těžkými prvovýstupy jako je „Dálnice do pekla“ RP Xb, kterou vytvořil s Tomášem Sedláčkem. Na Škrovádě rychle přelézá většinu cest a čistě přelézá nejtěžší cestu v oblasti „Moucha nazdí“ klasifikace“ Xa. V roce 1988 ji nejprve leze stylem AF a v červnu roku 1989 ji přelézá stylem RP. Jedná se o cestu přes 4 kruhy, které nahradili původní skoby staré „skobovačky“ určené pro nácvik technického lezení. Začíná stropovým převisem u prvního kruhu a poté po traverzu do středu stěny následuje lezení převislou stěnou po malých lištách s klíčovým oblezem druhého kruhu. V pozdější době Marcel přidal této cestě narovnání „Moucha Tse-Tse“, která vede přes nýt přímo ke druhému kruhu. Výlez ze stropového převisu je ještě těžší než u originálu cesty a klasifikace se ustálila na XIa. V levé části této stěny vede ještě zajímavá cesta „Biolit“ IXc začínající jako „Moucha na zdi“²², ale neodbočuje do středu stěny, ale vede přímo přes nýt a kruh po levé hraně stěny na vrchol. Dalším těžkým výstupem je cesta „Shoříš v týhle době“ s klasifikací Xa v „Centrále“ a technicko-silová trhlina „Vlásečnice“ s klasifikací Xc. V průběhu dalších několika let je vylezeno pouze několik prvovýstupů. Své cesty dělá Milan Červinka a krásnou cestu „Pižmoňův pšouk“ dělá Honza Vrbata. Dalším počinem bylo vytvoření dvou „umělých“ cest nazvaných „Mučírna I a II“. Chyty v těchto cestách jsou vytesány v holé stěně a vymazány cementovou kaší. Byly vytvořeny na začátku

²² Příloha P7, P8 – fotografie nejtěžších cest ve Škrovádě

devadesátých let za účelem tréninku, protože v té době neexistovali umělé lezecké stěny. V této době také dochází k bouřlivé diskuzi, zda v této oblasti používat magnézium či ne. Vzhledem k charakteru zdejší oblasti, která není přírodního původu bylo rozhodnuto o povolení používání magnezia, ale pouze v těžkých cestách. Vzhledem k téměř vyčerpanému potenciálu hlavní části oblasti se až do roku 2007 neprovedl žádný prvovýstup. Až 16.10.2007 dochází opět ke vzniku nové cesty „Vodopád“ v sektoru „Nad hřištěm“, kterou vylezli David Griger, Ivoš Mandys a Josef Cach. O tento směr se již dříve pokoušel jak Petr Mocek tak František Čepelka. Jelikož v tomto místě stéká z vrchního terénu voda došlo pravděpodobně k většímu narušení skály, což konečně umožnilo tento výstup provést. Klasifikace této nové cesty je tvrdé VIIIa. V této době začínají navazovat na výstupy Jardy Stráníka jeho synové Martin a Štěpán. Nejprve se soustředí na dodělání starých nedolezených projektů. První na řadu přichází starý projekt Igora Kollera vpravo od hrany „Samurajův meč“. Při prvovýstupu bylo místo osazení dalšího fixního jištění nad starý kruh použito dlouhé smyčky natažené z vrchu do míst, kde byl později osazen borhák. Takto Martin 26.1.2008 cestu přelézá stylem PP a její klasifikaci stanovuje na XIa/XIb. Je zatím jediný, kdo tuto cestu v kuse přešel. Jde o silové lezení za malé lišty a sokolíčky vyžadující maximální sílu prstů. Poté následuje výlez na balkon ke slaňovacímu kruhu. Není se proto čemu divit, když před třiceti lety nemohl Igor Koller tento směr přelézt. Dalším dodělaným projektem bratry Stráníkovými byla cesta vpravo od „Koutové lahůdky“ načatá Petrem Mockem. Cesta začíná lezením v mělkém koutku a po hrance výlomu ke kruhu. Odtud je výstup veden šikmo vpravo vzhůru přes malé lišty s nohama na mikro stupech ke slaňovacímu kruhu. Cesta byla přelezena 2.2.2008 a klasifikace této cesty je Xb. 16.2.2008 narovnáva direktem David Griger cestu „Jambora“. Nástup je přímo v koutě a následuje technické lezení na tření v rozporu v oblém koutě k druhému kruhu originálu. Cesta byla vylezena sólo po několika pádech před klíčovým přesahem do chytu. Dodatečně byl poté do této varianty osazen borhák a klasifikace je stanovena na VIIIb. Vlevo od této cesty byly vytyčeny další těžké směry. Cesty „Koule ve svěráku“ s klasifikací XIa/XIb a „Hruška škrťacího ventilu“ za Xb byly udělány v rozporu s platnými pravidly a proto bylo autorství autorům odebráno. Jedná se o těžké silové lezení za malé chyty v kolmé stěně, které by těžko umožňovalo navrtání odspodu a proto bylo fixní jištění osazeno z hora. Bylo také přihlédnuto k faktu, že v případě pokusu o odsednutí do háčku za účelem navrtání by mohlo dojít k ulomení této lišty, která se používá jako chyt a cesta by se tím stala nelezitelnou. První přelezení těchto cest v kuse si připsal Martin Stráník. Dalším velice perspektivním odvětvím lezení, který zažívá velký rozvoj je bouldering. Po již přelezených a obtížných problémech jako je „Vysoké napětí“ či „Zhola nic“ jsou vytyčeny

nové a obtížné směry a traverzy. V tomto směru vyniká především Martin Stráník, který otvírá v sektoru „Sarajevo“ nové bouldery. Traverz „Detonace“²³ dosahuje obtížnosti až 8A Fb²⁴. Dalšími těžkými bouldery jsou např. „Piko“ s klasifikací 7C Fb v sektoru „Kazatelny“.

6. Výstupy Petra Mocka v jiných oblastech

Tento fenomenální lezec vytvořil řadu hodnotných výstupů a cest, kterými nesmazatelně vstoupil do historie pískovcového lezení v Čechách. Jeho jedním z prvních působišť mimo Škrovád byly Prachovské skály. Hned svým prvním výstupem – „Jižní stěnou“ na Čertovu věž doslova šokoval místní lezce. Tuto cestu vytvořil zdejšími lezcům prakticky před očima, přestože šlo o jasnou linii, která byla všem prakticky stále na očích. Další vyhlášenou cestou se stal „Šicí stroj“ na Drážďanskou věž, kterou vytvořil s Vládou „Chroustem“ Procházkou. Když natloukl „Mocan“ první kruh do tohoto směru, bylo to dlouho považováno za čirý nesmysl, protože stěna se zdála nelezitelnou. Těsně po dokončení byla prohlašována za nejtěžší výstup na Prachově do té doby, ale postupem času se její obtížnost ustálila na tehdejší lehčím VIIc adršpašské klasifikace²⁵, což byl ale nejvyšší stupeň tehdejší pískovcové stupnice obtížností. Dnes je tato cesta v saské klasifikaci ohodnocena stupněm VIIIc. Když se navíc Petr spojil s fenomenálním spáračem Karlem „Živágem“ Živným a Miroslavem Benou, vzniklo mnoho náročných výstupů. Např. „Protestsong“ na Janebovu věž, „Psycho-logická“ na Smítkovu věž, „El kondor pasa“ na Rektorky či „Škrovádká cesta“ na Šlikovu věž. Petr byl všestranný lezec, ale vynikal především v lezení na tření tzv. rajbuňků. Jeho cesta „Mzda strachu“ na Kladivo, kterou vytvořil s Josefem Nežerkou a M. Benou nemá do dnešních dnů opakování. Další legendou se stala „Údolní cesta“ na Americkou věž, kterou vytvořil spolu s Petrem Prachtelem a V. Cajthámlem. Tento výstup, kde osadil pouze tři kruhy v cca 35 metrů vysoké stěně, je znám svou morálovou náročností. Např. mladý František Čepelka, když se v osmdesátých letech pokoušel o opakování vypadl těsně pod druhým kruhem a to znamenalo asi dvanáctimetrový pád do smyčky. Od té doby se také chvíli říkalo Frantovi „Američan“.

Dalším a hlavním působištěm Petra Mocka se staly skály Polické pánve a především Adršpašské skály. Poprvé sem zavítal s Poldou Páleníčkem a Frantou Pulpánem v roce 1966. Po rychlém opakování tehdejších těžkých výstupů jako je např. „Decháč“ na Krále, „Údolní

²³ Příloha P9, P10, P11 – fotografie bouldrů ve Škrovádě

²⁴ boulderingová klasifikace viz. VOMÁČKO, S., BOŠTÍKOVÁ, S.: *Lezení na umělých stěnách*. 1. vydání. Praha: Grada, 2003, 127 s., s. 77, ISBN 80-247-0406-4

²⁵ BENEŠ, S.: *Broumovské stěny*. Náchod: JUKO, 1995, 125 s.

hrana“ na Štěpánskou korunu, „Slunovrat“ na Starostu, „Muší“ na Chrámové stěny atd. začíná vytvářet prvovýstupy. Co znamenal jeho příchod do Adršpašských skal ilustrují následující čísla. Ze zhruba 1750 výstupů do dnešních dnů jich asi 1350 udělal ve skalách Polické vrchoviny. Jedním z významných datumů se stal 27. říjen 1969. Tento den udělal první společnou cestu s další legendou Stanislavem „Cikánem“ Lukařským a to „Kvedlovačku“ na Prince. Tato spolupráce pokračuje do dnešních dnů. Mezi množstvím výstupů si Petr nejvíce cení těchto cest: „Věrné milování“ na Milence - nádherná linie, která do dnešních dnů nemá přeлез, „Optický klam“ na Večerní - po technickém a hladkém koutku následuje typická „Cikánova“ spára (asi patnáct metrů, dvě smyčky), „Čára fixem“ na Dědka – odvážný výstup, o kterém Petr nejprve pochyboval, jestli půjde vůbec vylézt. Nakonec se mu to podařilo bez stavění. „Skořápky“ na Karbaníka – do dnešních dnů nemá čistý přeлез. „Jiskřička naděje“ na Křesadlo – super stěnové lezení. Při tomto výstupu bylo klíčové a trochu dramatické osazení čtvrtého kruhu, který osazoval Cikán sedící pouze ve skobě strčené za lokrem, která naštěstí nevypadla. Dalším monumentálním výstupem je cesta „Zásnuby“ v údolní stěně Elišky, kde je zapotřebí spárové umění i lezení na tření. Tuto cestu později narovnali variantou „Líbánky“ Lubomír Beneš a František Čepelka. Morálovým práskem se za léta své existence stal „Iljův odkaz“ na Krasavici, který Petr 11.5.1968 vylezl s Petrem Dieškou. Nejistěnou cestu o obtížnosti VIIIc vylezl Petr při prvovýstupu v sandálech s tlustými vlněnými ponožkami, což mluví za vše. „Smetana“ na Cukrovarský komín – perfektní údolka nad vyhlídkou na Starostovou. při prvovýstupu „Cikán“ osadil poslední kruh a řekl Petrovi, že slízne smetanu na vrchol. Dle slov Petra Mocka byla pěkně zkyslá. Jde o těžký stěnový výstup o obtížnosti IXa. Petr také dělá prvovýstupy na sousedním Křížovém vrchu. Jedním z nejvýznamnějších výstupů 60. let v této lokalitě je „Hormonální poruch“ na Mileneckou, který udělal spolu s Jaroslavem „Piskořem“ Houserem a Jiřím „Jonákem“ Polákem. Tato krásná a dlouhá cesta se střízlivým jištěním dvěma kruhy je prezentována krásným stěnovým i spárovým lezením. Vyhlášenou se stala cesta „Věrné milování“ na tutéž věž. Cestu Petr vylezl spolu s „Cikánem“. Tato soustava převislých spár a trhlin s vysoko osazeným prvním kruhem se spojuje se stěnovým lezením v mohutné stěně a prověří všechny schopnosti lezce.

Diskuse

České pískovcové horolezectví prošlo během svého vývoje značnými změnami od vývoje jisticích pomůcek a lezecké techniky až po způsob pohledu na dobývání vrcholů. S příchodem moderních dynamických lan, lezaček, sedacích úvazů, expresek a tenkých

smyček, které nahradily konopná lana, lezení v bačkorách či úplně bos, navazování se na prsa a převazování se u kruhů, protože bylo lano třeba pro zajištění protáhnout kruhem, šla výkonnost a obtížnost prudce vzhůru. Změnil se i pohled na dobývání vrcholů. Dříve šlo hlavně o zdolání vrcholu a v začátcích tou nejlehčí možnou cestou. Postupem času však začal převažovat sportovní výkon a hodnota cesty. Dříve bylo nemyslitelné lezení na masívy a dokonce v některých oblastech je toto zakázané. Dnes má výstup na masív stejnou hodnotu, jako cesta na věž. Dále následovalo přelézání cest stylem RP, což znamená v kuse bez odpočinku. Některé cesty, které byly vytvořeny i pomocí stavění byly přeženy čistě. Problémem, který dělí lezeckou veřejnost je používání magnézia. Generace Petra Mocka, která nikdy magnézium nepoužívala a lezla klasickým způsobem je proti jeho používání, na druhou stranu mladá generace a lezecká špička dnešních dnů je pro jeho používání. Více než neshody na používání magnézia je mi líto, že tyto spory často přejdou v osobní nenávisť mezi lezci a tím se ničí základní principy horolezectví založené na kamarádství, důvěře ve spolulezce a radosti z lezení.

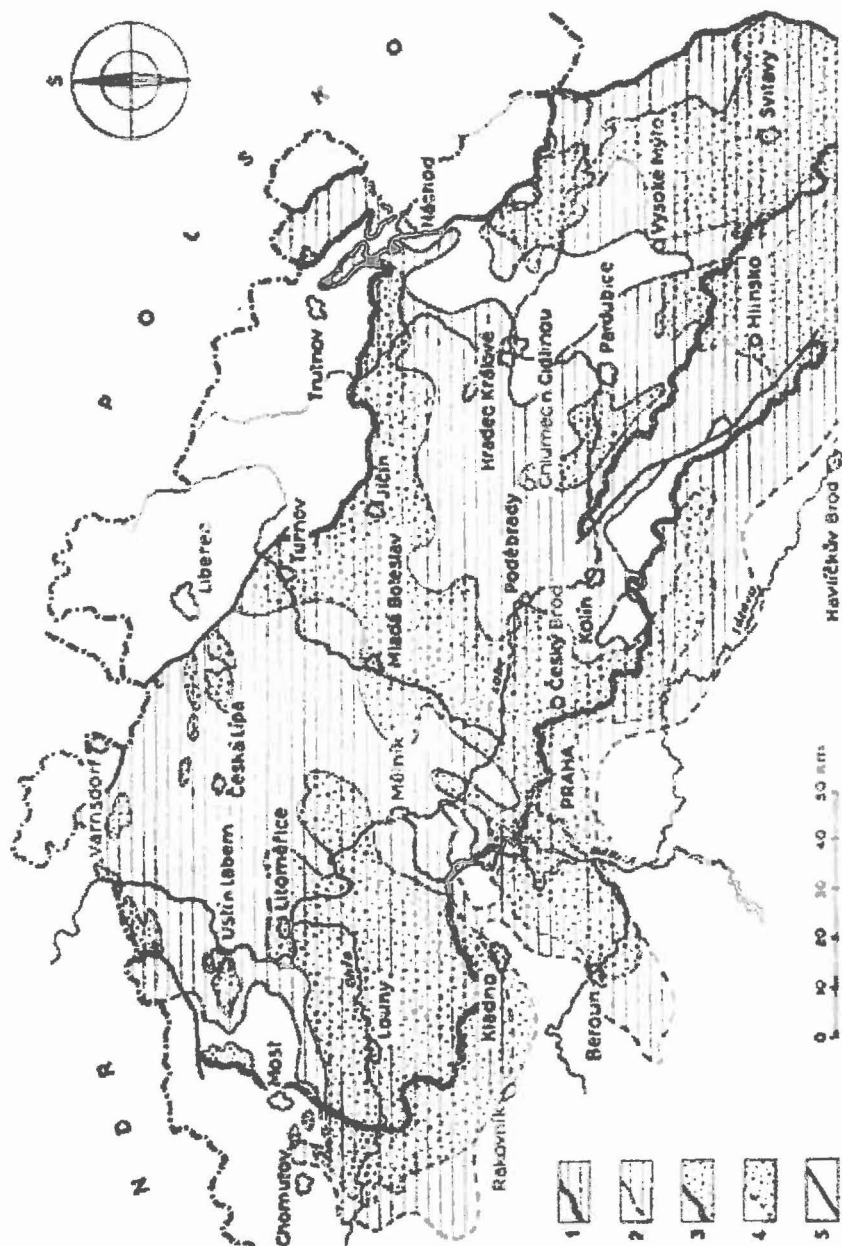
Závěr

Na těchto několika stránkách jsem se snažil zmapovat a popsat historický vývoj této lokality. Je třeba podotknout, že Škrovád se za dobu své existence stal významným tréninkovým místem lezců a zachoval si jméno lezecké oblasti s těžkým a morálovým lezením. Tak jako v jiných oblastech tak i zde probíhá neustálý rozvoj. V současné době se uvažuje o dojištění některých cest jednak z důvodu rozšíření počtu bezpečnějších cest a také z důvodu měnící se pevnosti materiálu. To co před třiceti lety Petr Mocek lezl sólo není dnes již nikdo schopen bezpečně přelézt, protože v horních partiích stěn dochází k erozi a postupnému narušování výlezových úseků cest. Toto dojištění bude však třeba udělat velice citlivě tak, aby se zachoval odvážný charakter lezení v této oblasti a především se budou muset ochránit výstupy, které nás ještě dnes ohromují odvahou a lezeckým umem jejich tvůrců.

Velký potenciál oblasti může být v boulderingu, protože možnosti vniku nových cest jsou až na pár možných směrů v odlehlejších částech lomů téměř nulové. Již v této době rozdělané nové projekty slibují bouldery o těch nejvyšších obtížnostech.

Rozšíření cenomanských pískovců

1-2 – mořský cenoman – korycanské vrstvy

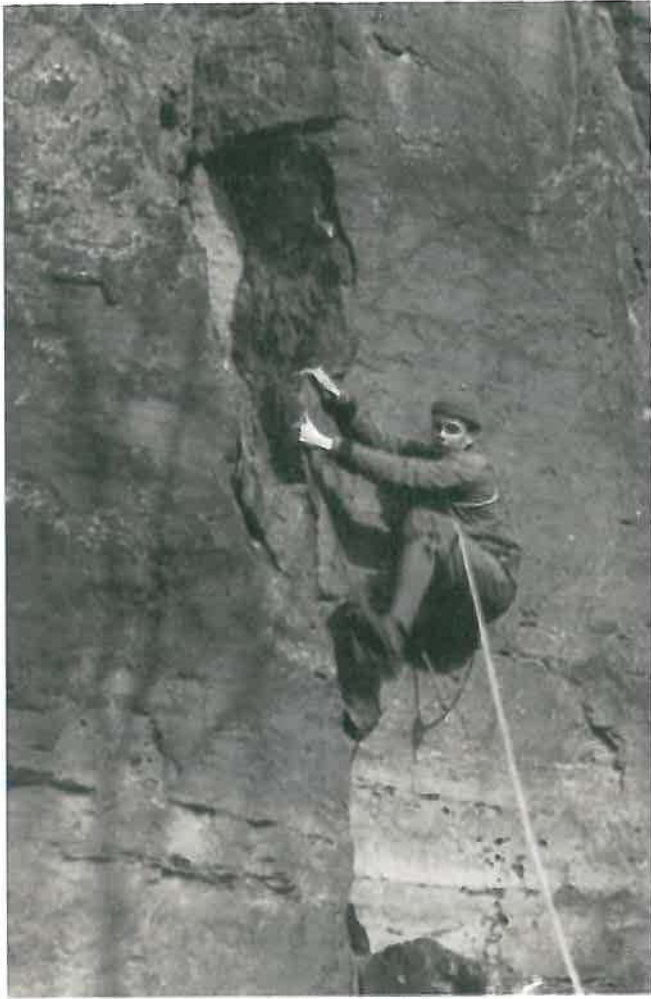
1 – v české křídové pánvi, 2 – oblast denudačních reliktnů svrchní křídy

3-4 – kontinentální cenoman – peruské vrstvy

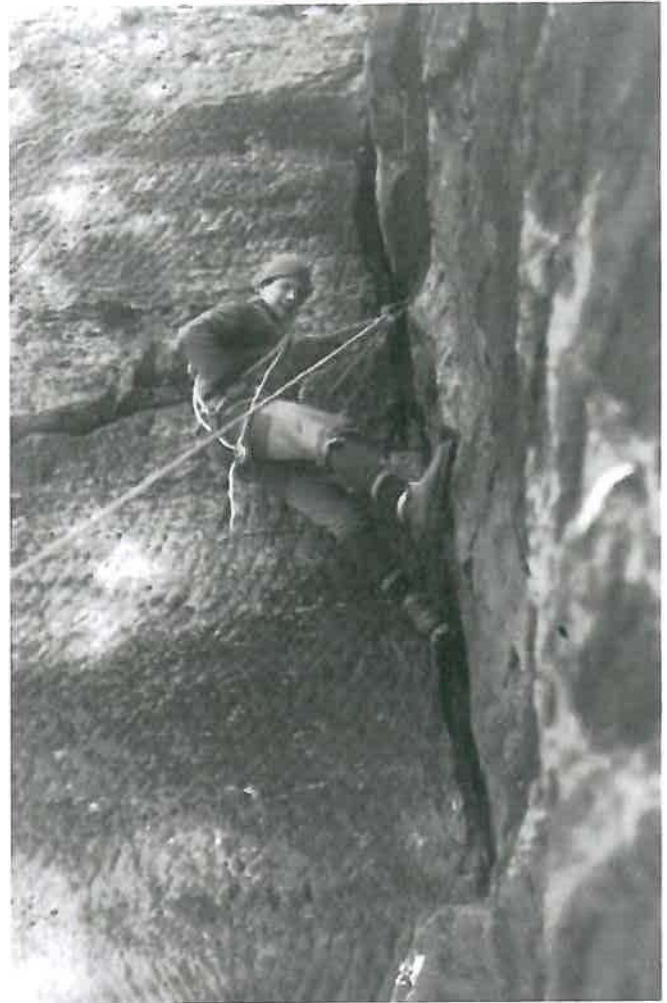
3 – v české křídové pánvi, 4 – oblast denudačních reliktnů svrchní křídy

5 – významné zlomy

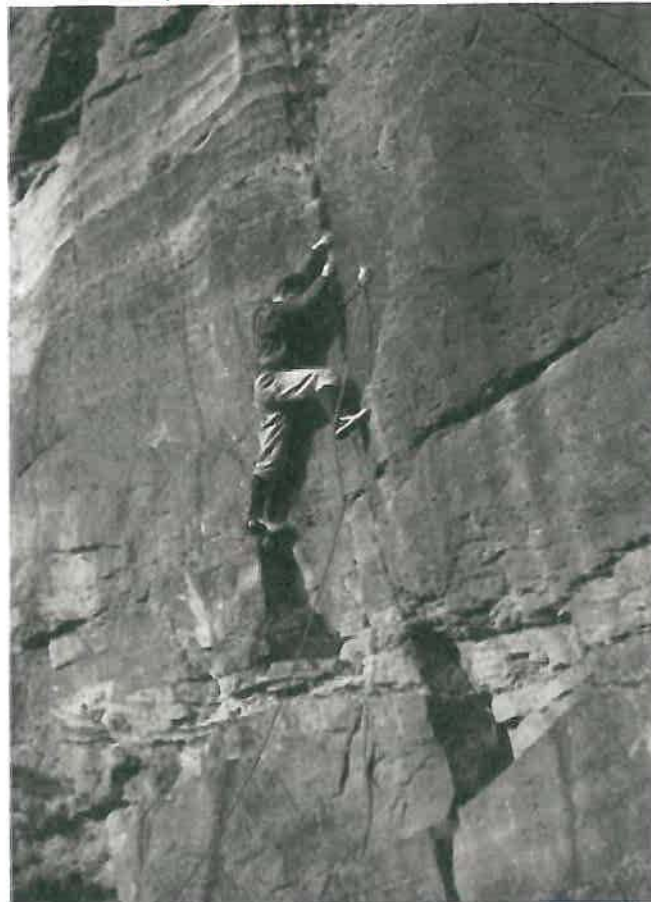

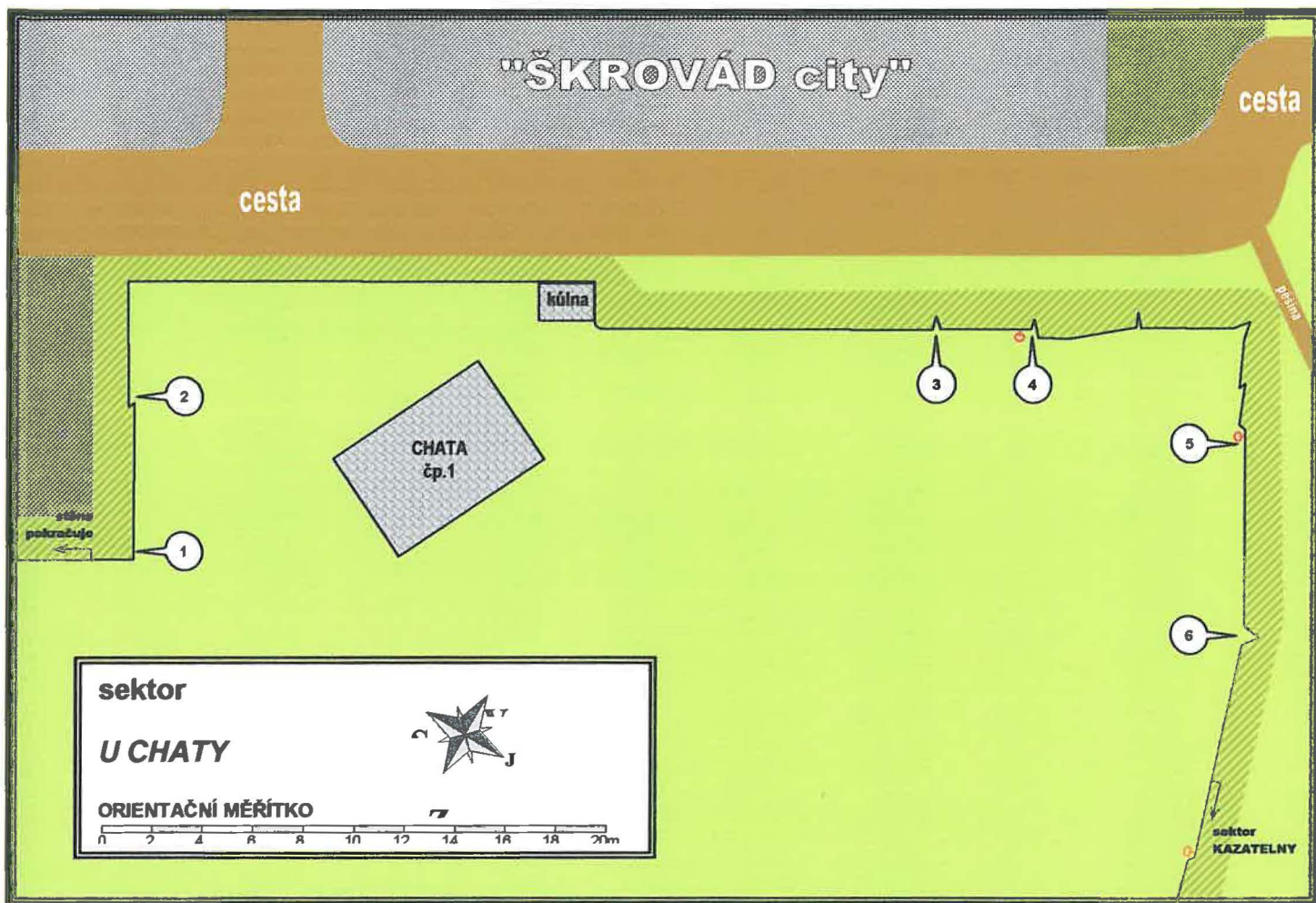

Smyčková 1961

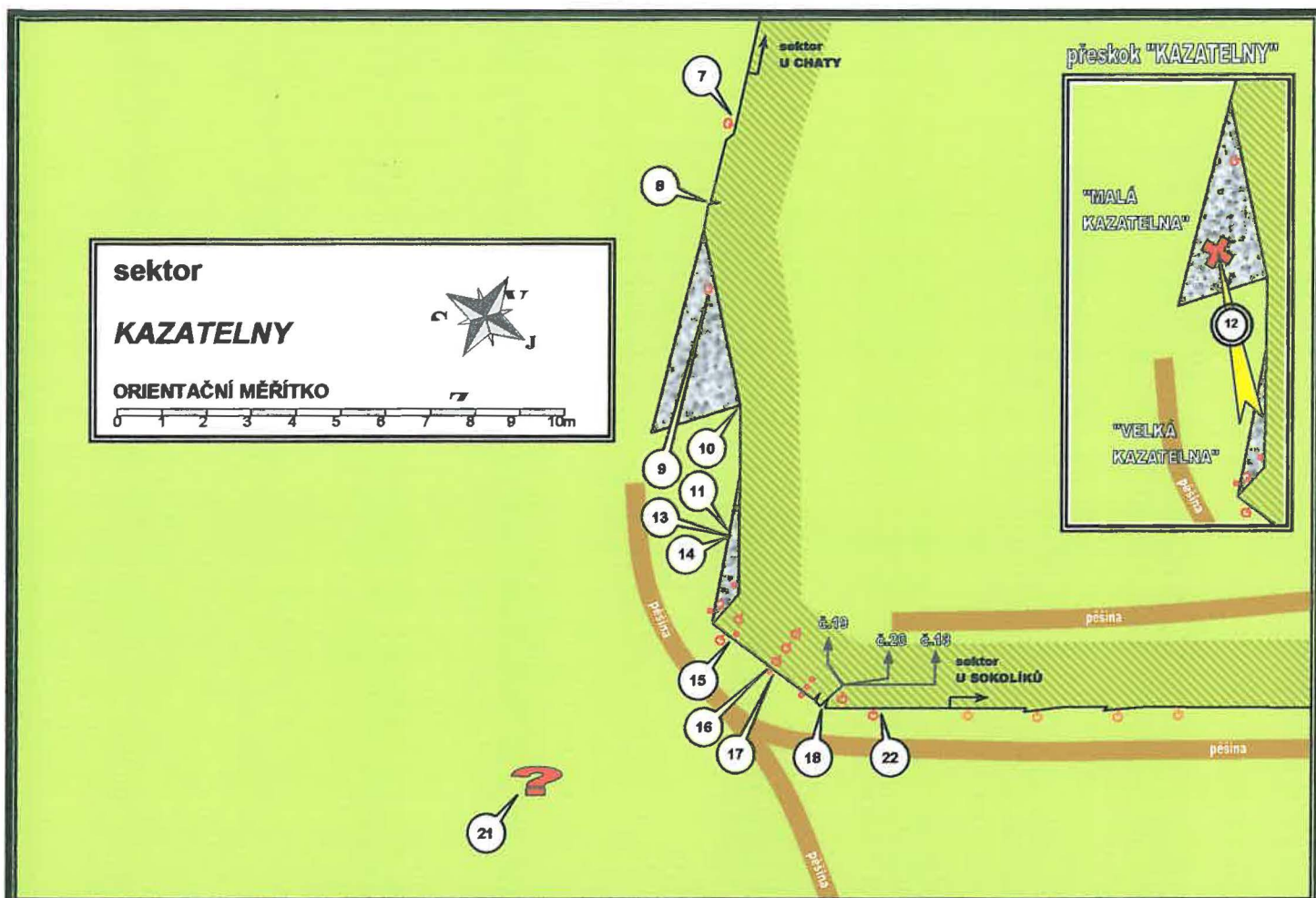

Koutová spára 1961

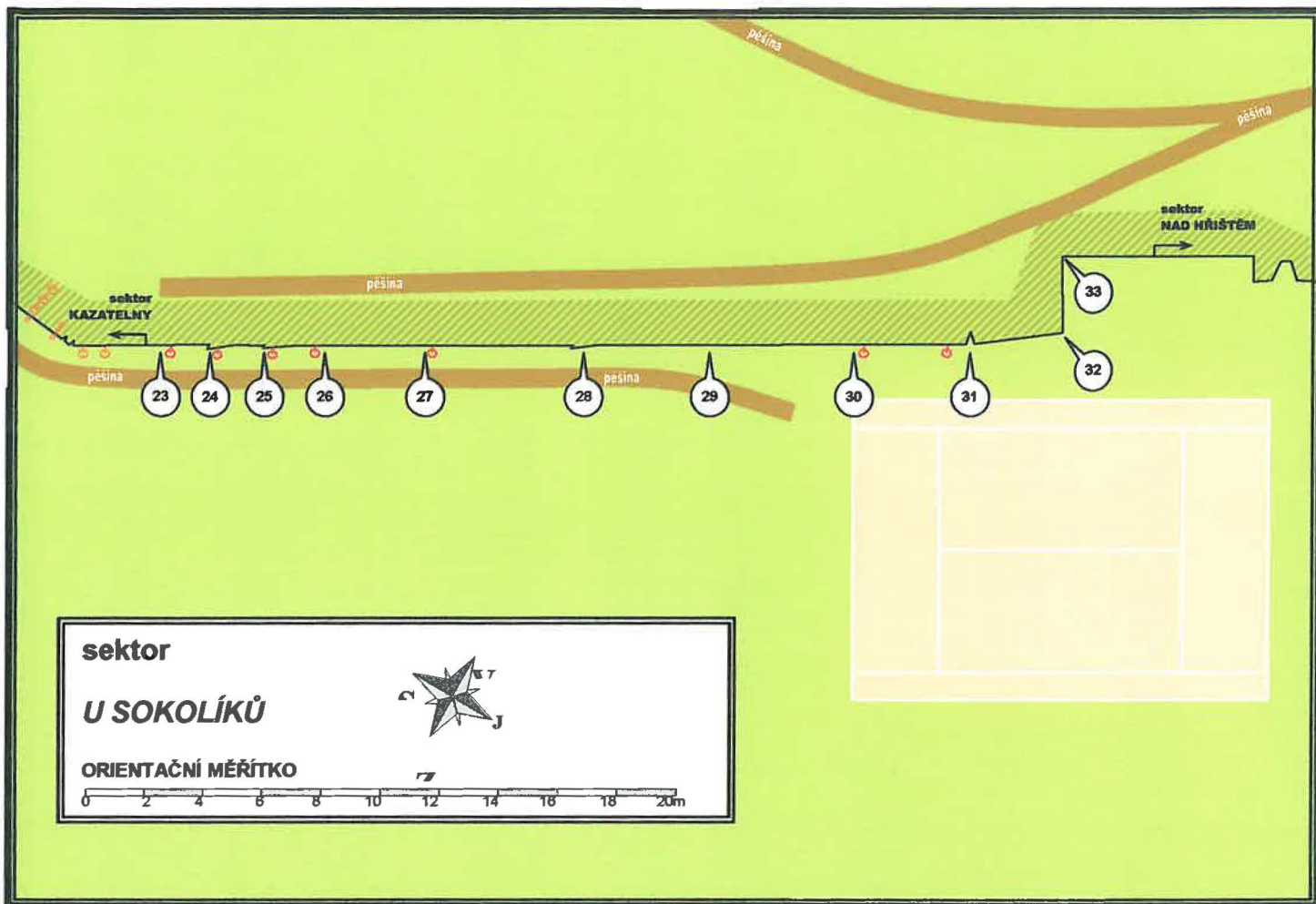

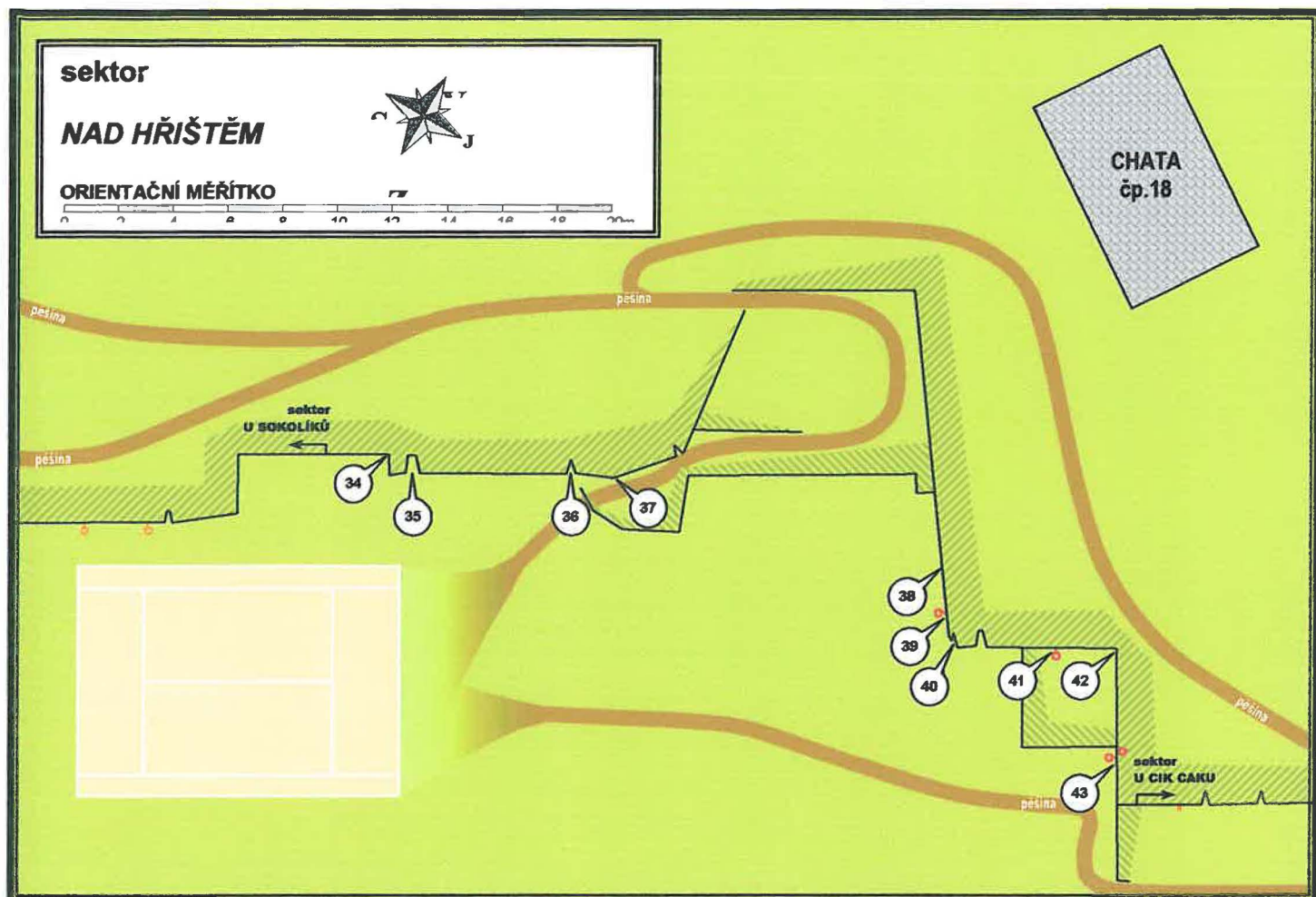
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Jistič
1	En Pasant	VIIb	28.1.1973	Mocek P.	podle hrany n.v. CESTA KONČÍ NA SOUKROMÉM POZEMKU	6m	
2	Lámavá cesta	VI	8.2.1972	Holý J.	podél sokolíku n.v. CESTA KONČÍ NA SOUKROMÉM POZEMKU	7m	
3	Spárka	VI	16.4.1966	Půlpán	CESTA ZNIČENA - ve spáře zazděn kabel	8m	
4	?				mělkým koutkem (kruh) a n.v.	8m	K
5	Cesta pro krávy	VII	25.11.1973	Mocek P., Bena M.	stěnou k sokolíku (kruh), stavěním n.v.	8m	K
6	Rajská zahrada	V	19.3.1973	Živný K., Kratochvílová	mírně vpravo ubíhající dvojspárou n.v.	10m	

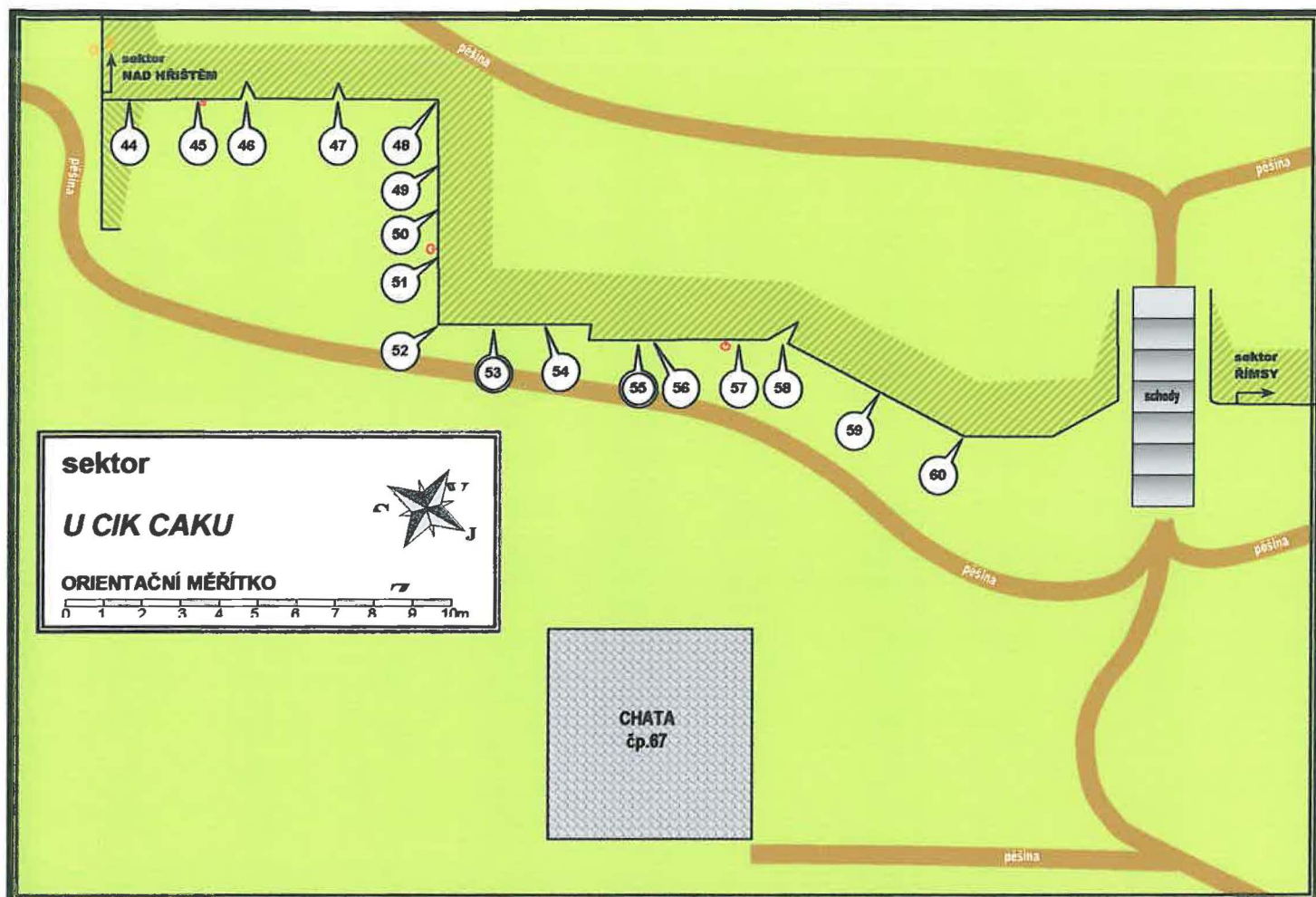
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	měření
7	Chlupaté království	VIIa	20.5.1973	Bena M., Mocek P.	ze země stavění *) podél tupého sokolíku ke kruhu a n.v.	10m	K
8	Vlášečnice	Xc		Toman M.	přímo stěnou podél trhliny na blok (MALÁ KAZATELNA) a ke kruhu, vlevo zářezem n.v.	12m	K
9	Prvnička	VI	1.8.1973	Mocek P., Živný K.	zprava koutkem na blok (MALÁ KAZATELNA) a ke kruhu, vlevo zářezem n.v.	12m	K
10	Rakovina	VIIIb		Kouer, Čepelka	koutkem na blok (MALÁ KAZATELNA) a přímo tupou hranou nahoru do dř a pak n.v.	12m	
11	Protipřírodní výtržnost	VI	20.5.1973	Bena M., Mocek P.	mělkým koutem na balkon (VELKÁ KAZATELNA) v koutě (nýt+kruh) stavěním vlastní silou*) n.v.	12m	N
12	"přeskok KAZATELNY"	3		Bena M., Mocek P.	přeskok z VELKÉ KAZATELNY na MALOU KAZATELNU		
13	Letecká - Levá hrana kazatelny	VIIIa	_.5.1973	Bena M., Haška	mělkým koutkem na balkon, na hranu (kruh) a n.v.	12m	K
14	Mladé růžky	VIIIc		Čepelka, Hofman V.	od mělkého koutku traverz vpravo na hranu (nýt), vzhůru za hranu, cestou "Letecká" (kruh) n.v.	12m	N+ K
16	Biolit	IXc		Toman M.	podél levé části výrazného převisu (kruh) a přímo vzhůru (nýt + kruh) n.v. (cestou č.13)	12m	2K +N
16	Moucha na zdi	Xa		Toman M.	podél levé části výrazného převisu (kruh) traverz vpravo do středu stěny a přes 3 kruhy n.v.	12m	4K
17	Moucha Tse-Tse	XIa		Toman M.	přímo středem výrazného převisu (borhák) vzhůru a přes 3 kruhy (cestou č.15) n.v.	12m	N+ 3K
18	Svatební cesta	VIIIb	29.4.1970	Mocek P., Živný K.	širokou spárkou vyplněnou bloky ke kruhu, po polici vpravo do vrcholového zářezu a jím n.v.	12m	K
19	varianta "Rozvodová"	VIIIb	8.3.1973	Bena M., Mocek P.	stejně jako cesta "Svatební" (cesta č.18), od kruhu vlevo pod převiskem za hranu a n.v.	12m	K
20	varianta "Černý zuby"	VIIIb		Bena M.	stejně jako cesta "Svatební" (cesta č.18), od kruhu vpravo a černou stěnou po římsách n.v.	12m	K
21	Nebeská cesta	VIIb	18.11.1973	Bena M., Mocek P.	vydatné stavění k 1.kruhu, od 1. kruhu stavění k 2.kruhu a pak n.v	12m	2K
22	Pochod Římanů	IXc		Toman M.	zprava pod převiskem (kruh) traverz vlevo a vzhůru položenou plotnou ke kruhu "Svatební"	12m	K

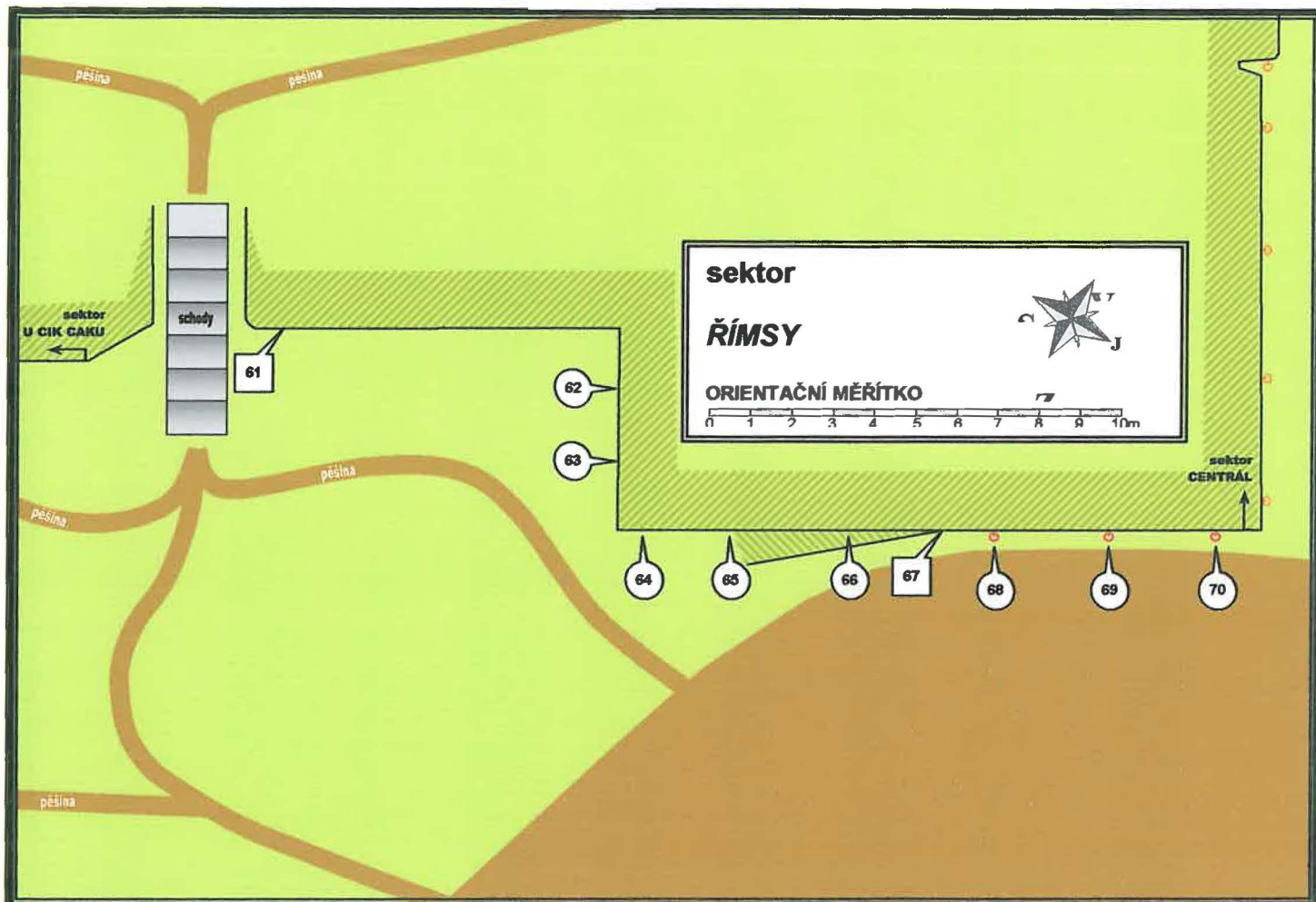
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Jistění
23	Přetlučená	VIIIa		Toman M.	přímo ke kruhu, pak doleva na římsy a n.v.	12m	K
24	Škrovádské sokolíky	VIIb	3.2.1968	Mocek P., Dušek	rozlámanými sokolíky pod převisek ke kruhu dále vpravo n.v.	12m	K
25	Krvavá cesta (Per jaktes)	VIIc		Čepelka	rozlámanými sokolíky ke kruhu ve stěně, dále vpravo n.v.	11m	K
26	Ivanhoe	VIIc	20.3.1975	Bena M., Mocek P.	mírně doprava od kruhu, traverz vlevo kolem kruhu apak n.v.	11m	K
27	Rehabilitační cesta	VIIa	2.7.1968	Mocek P.	ke kruhu, traverz vlevo pod převiskem (rozlitá modrá barva) a pak	11m	K
28	Útěk z lomu	IV	.1962	Chrbolka	přes odštěpy kolelem výrazného vrcholového hrotu n.v.	10m	
29	Bolehlav	IV	.1968	Mocek P., Živný J.	středem stěny do výrazného vrcholového zážezu	10m	
30	Pižmoňův pšouk	VIIb		Vrbata J.	přímo ke kruhu a vzhůru do položené plotny (pak traverz vpravo	10m	K
31	Cesta podél hrany	III	.1962	Chrbolka	podél trhliny přes tři výrazné police (kruh) n.v.	10m	K
32	Hrana	VIIa		Čepelka	podél hrany n.v.	10m	
33	Kamenožrout	V	22.3.1970	Mocek P., Živný J.	koutem přímo n.v.	8m	

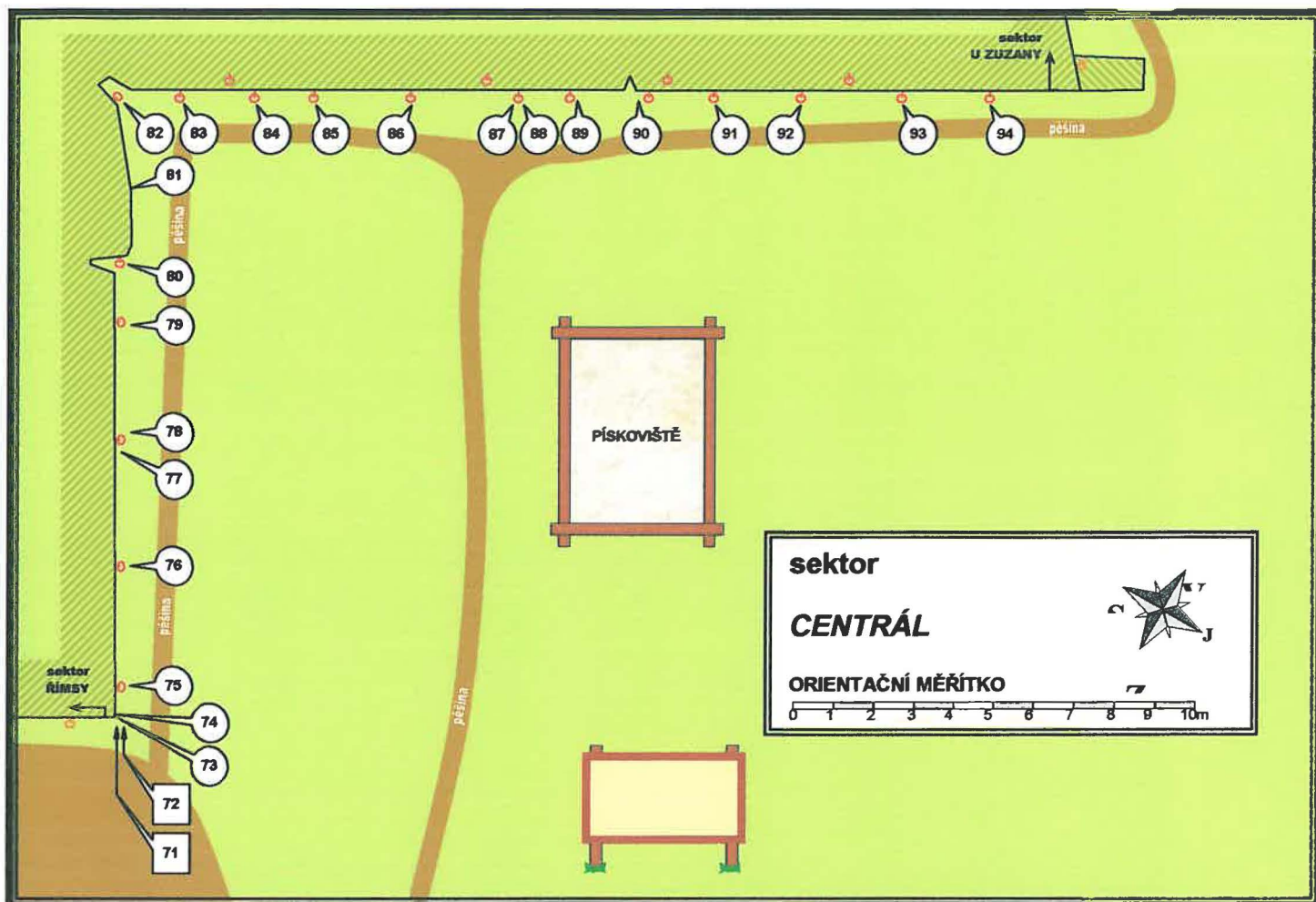
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Určení
34	Koutek	V	14.5.1971	Živný J., Živný K.	koutem přes oblé bloky n.v.	8m	
35	Živágúv sen	VIIc	20.3.1975	Mocek P., Bena M., Dušek	výraznou širokou spárou (erární smyce) n.v.	8m	
36	Splav	VIIIb	16.5.1973	Živný K., Mocek P.	koutovým zářezem n.v	8m	
37	Destrukční cesta	VIIa	30.7.1973	Bena M.	jemnými sokolíky do kouta pod převisek a pak vlevo n.v.	8m	
38	Všech pět „P“	V	3.1.1973	Mocek P.	jemnými spárkami pod převisek a n.v.	11m	
39	Radosti mladíků	VIIIb		Červinka M.	stěnkou ke kruhu a přímo n.v.	11m	K
40	Březová hrana	IV	26.3.1968	Mocek P., Půlpán F.	tupou hranou podél odštěpů n.v.	11m	
41	Kóta 165	VIIa	6.12.1973	Bena M., Mocek P.	na polici, podél jemného sokolíku ke kruhu a přes oblý převis n.v.	11m	K
42	Rozlámaný kout	V	1966	Půlpán F.	rozlámaným koutem n.v.	11m	
43	Dvojkruhovka	VIIIb		Plizák J.	z balkonu jemnou stěnkou přes dva kruhy (stavění) n.v. *)	12m	2K

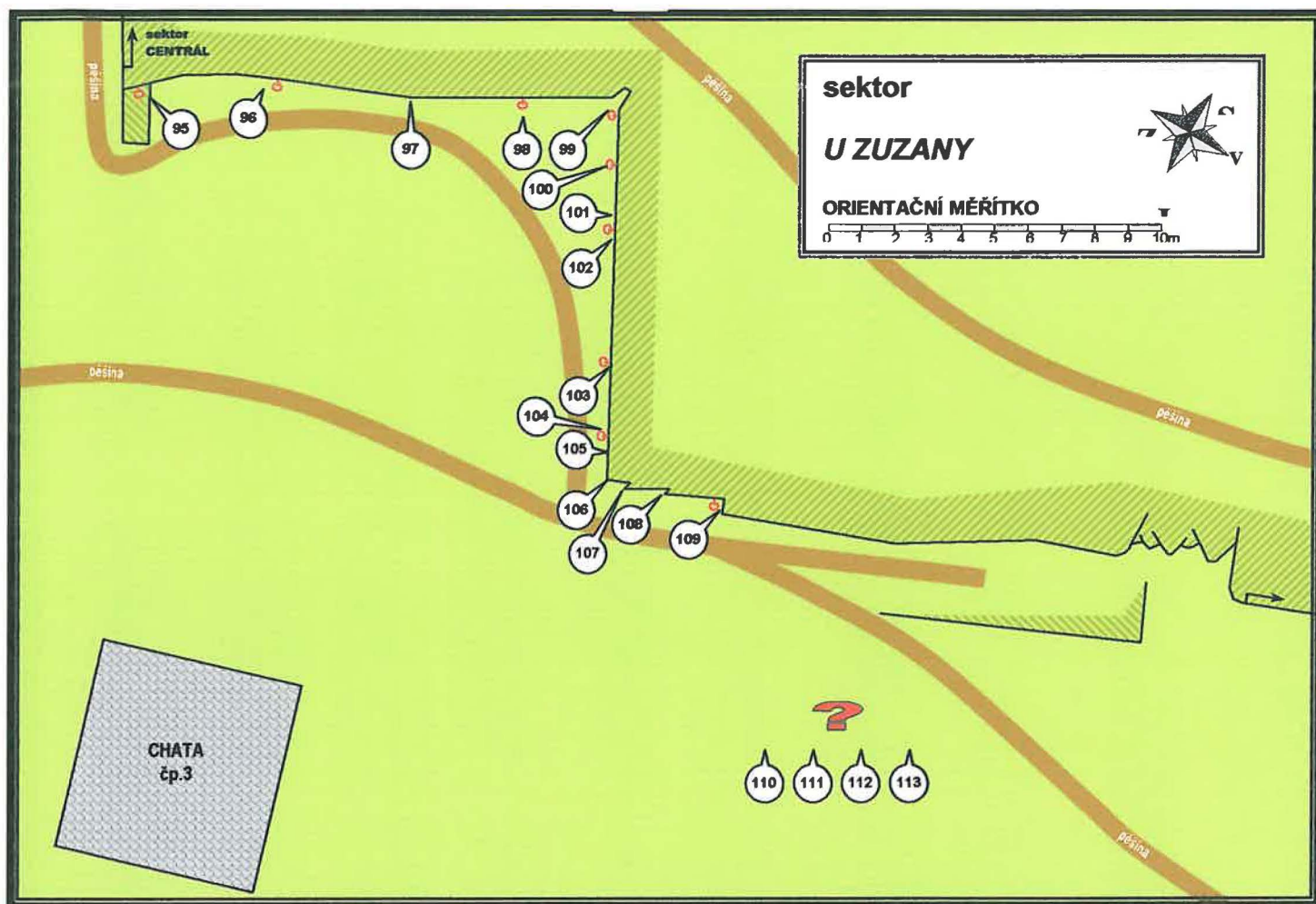
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Jiřička
44	Hrana	III	1969	Půlpán F.	podél hrany n.v.	5m	
45	Cesta velebuků	IV	12.3.1973	Bena M., Živný K., Mocek P.	středem stěny přes dírky n.v.	5m	
46	?	III	1962	Řezníček F.	levou výraznou trhlinou kolem skoby n.v.	6m	S
47	?	III	1965	Dušek, Holý	pravou výraznou spárou n.v.	6m	
48	Kout	IV	1962	Řezníček F.	z bloku koutem n.v.	6m	
49	Zmizík	VIIa	20.10.1971	Mocek P.	z bloku mírně vpravo přes díry n.v.	7m	
50	„devětčáčko“			Hofman V.	přímo přes dírky do nevýrazného zářezu a n.v.	7m	
51	Stínová cesta	VI	27.3.1967	Mocek P.	přímo ke kruhu, mírně vlevo n.v.	7m	K
52	Hrana				po hraně (mnoho variant) přímo vzhůru n.v.	7m	
53	Skok do říms			Bena M., Mocek P.	rozběh proti stěně, odraz o stěnu a rukama chůpnout římsu, udržet se a je to!	6m	
54	Cik - cak	III		Řezníček F.	od výrazného koutku uprostřed stěny šikmý traverz vzhůru vlevo (hodiny) na hranu a tou n.v.	6m	
55	Benív skok			Bena M.	rozběh proti stěně, sounož odraz a skok rukama do police cesty "bříško", udržet se a je to!		
56	"bříško"				ve středu malého převísku vzhůru přes výrazné "bříško" na polici a n.v.	6m	
57	Jarní cesta	III	1965	Holý, Dušek	traverz šikmo vzhůru vlevo ke kruhu a pak n.v.	6m	K
58	Sokolík	III	1962	Řezníček F.	mírně vpravo ubíhajícím sokolíkem n.v.	6m	
59	Sluneční cesta	VI	31.3.1967	Mocek P.	středem stěny do výrazné díry a n.v.	6m	
60	Dubnová hrana	III	8.4.1967	Mocek P.	tupou hranou n.v.	5m	

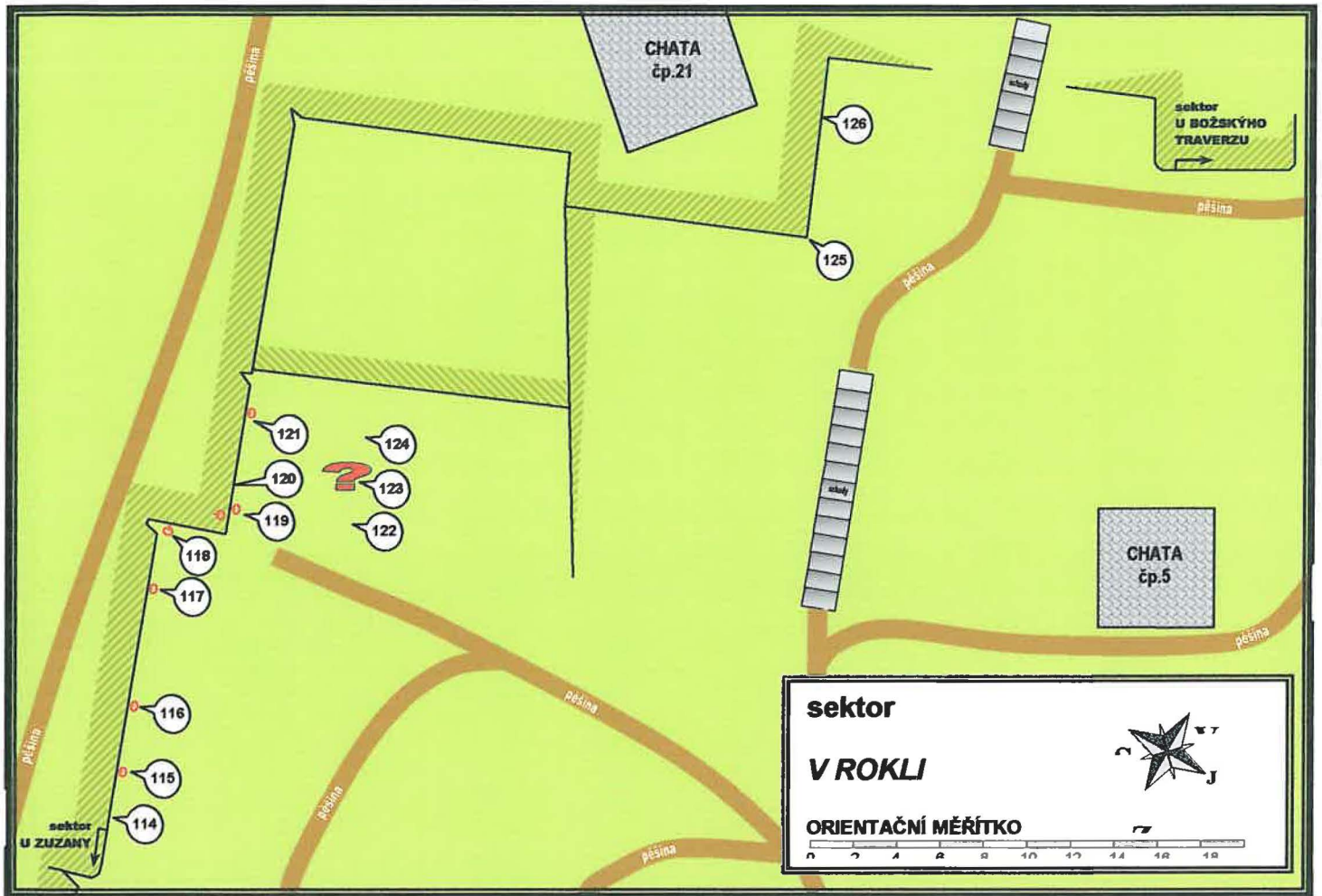
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Jistění
61	Traverz				po vodorovné liště (max. 1m nad zemí) do kouta - vhodné pro úplné začátečníky	5m	
62	Přistřešek - Feryho převis	VI	22.5.1969	Přípán F.	podél vlevo ubíhajícího oblého sokolíka přes převis n.v.	5m	
63	Varianta vpravo	Xa		Toman M.	stěnou podél hrany vzhůru do vrcholové římsy, tou pak traverz vlevo do cesty č.62	5m	
64	Umělá hrana	IV	...1965	Dušek, Holý	stěnou podél hrany vzhůru n.v.	6m	
65	Žeton	V	6.1.1974	Bena M., Mocek P.	(označeno f) stěnkou vzhůru n.v.	6m	
66	Stěnkou	V	...1966	Dušek, Holý	stěnkou přes policičky vzhůru do vrcholového zářezu a jím n.v.	6m	
67	Traverz		12.6.1967	Mocek P.	po výrazné polici (cca 4m nad zemí) traverz skrz celou stěnou (3x kruh) na hranu a zpět	11m	3K
68	?			Bena M.	v levé části stěny přes jemné dírky na polici (kruh) a vzhůru n.v.	11m	K
69	Republika	VIIIb	...1976	Bena M., Mocek P., Živný K.	ve středu stěny přes jemné dírky na polici (kruh) a vzhůru n.v.	11m	K
70	Hnojní cesta	VIIIa	12.6.1967	Mocek P., Buřil P.	v pravé části stěny přes jemné dírky na polici (kruh) a stavěním vl.sílou vzhůru n.v. *)	11m	K

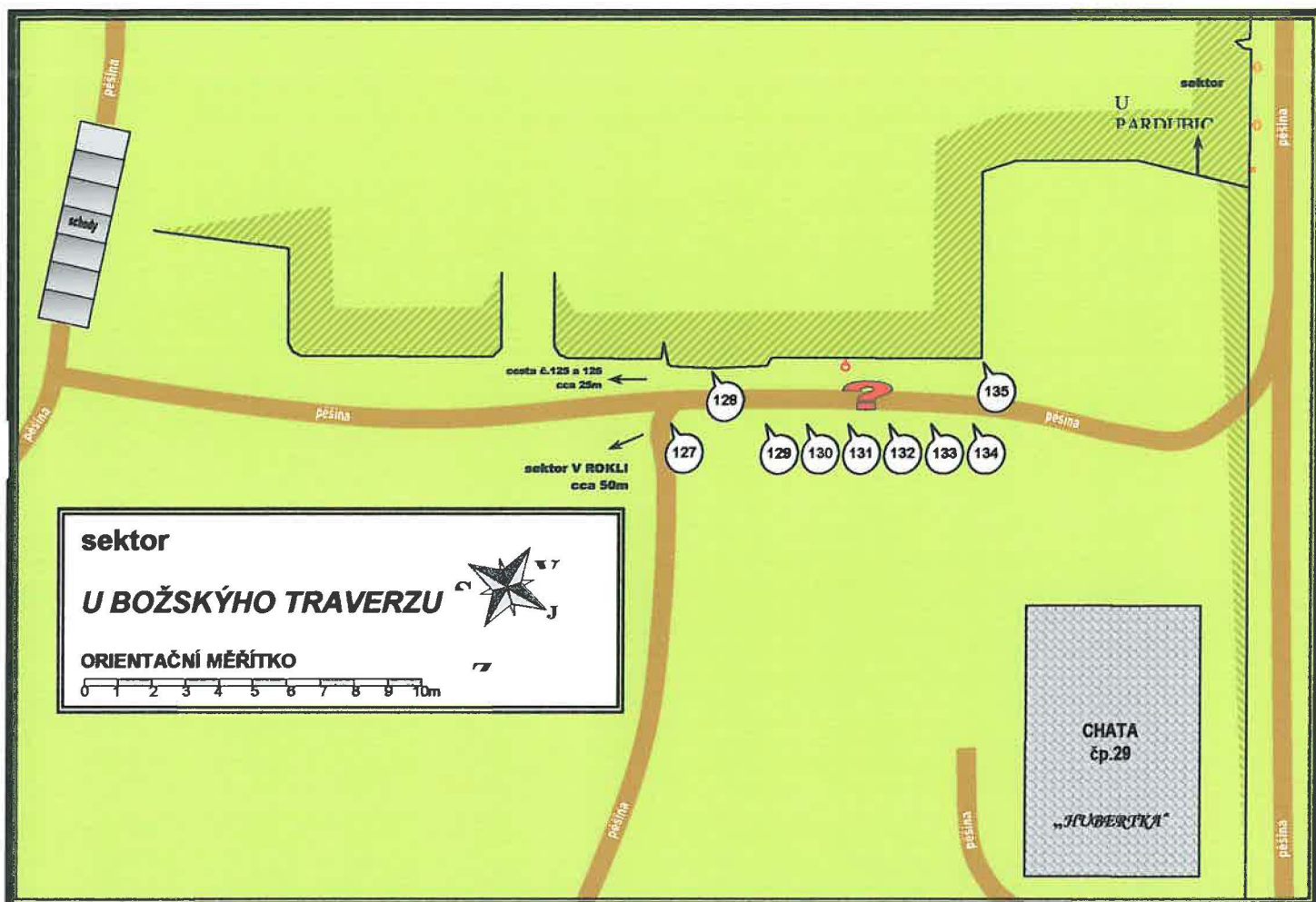
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Jištění
71	Traverz horní				po hraně vzhůru a pokračovat šikmo vpravo vzhůru až do výlezu cesty č.79 ***)	11m	
72	Traverz dolní		12.6.1967	Mocek P.	po hraně vzhůru a pokračovat ve výšce první třetiny stěny až do cesty č.93	11m	
73	hrana "Májový"	VIIIb		Bena M.	přímo po hraně vlevo na polici, cestou Hnojní (hodiny) n.v.	11m	
74	direktisima hrany "Májový"	VIIIb		Toman M.	přímo po hraně až n.v.	11m	
75	Májová cesta	VIIIa	18.5.1966	Mocek P.	stěnou podél hrany ke kruhu a n.v.	11m	K
76	Desatero	VIIIb	..1980	Plzák J. Mocek P.	stěnou ke kruhu a n.v.	11m	K
77	Kavčí cesta	VI	..1964	Půlpán F.	ve stěně na výrazné polici, šikmo vpravo traverz ke kruhu a dále n.v.	11m	K
78	přímá varianta Kavčí	VIIa	..1966	Mocek P.	přímo přes poličky ke kruhu a dále n.v.	11m	K
79	„malý kroužek“	VIIc	..1984	Stráník J., Stráník P.	přímo ke kroužku a přímo vzhůru, dále Smyčkovou c.	12m	K
80	Smyčková cesta	III	..1962	Řezníček	spárou na blok a ke kruhu, vzhůru do výrazného vrcholového zářezu a jím n.v. (možnost smyc)	12m	K
81	Černý pilíř	VIIa	6.1.1974	Bena M., Mocek P.	přes převisek na balkón, z komínu (kruh) vlevo na pilíř a podél zahnutého sokolíku n.v.	13m	K
82	Komín	IV	..1962	Těšítel VI.	přes převisek na balkón a širokým výrazným komínem (kruh) n.v.	13m	K
83	Tamara	VIIc	5.9.1986	Červinka M. Mocek P.	po pilířku na balkónek, stěnou ke kruhu a šikmo vpravo přes poličky k kruhu **)	12m	2K
84	Qodlicet Jovi non licet bovi ****)	VIIIb	8.7.1970	Živný K. Mocek P.	podél sokola (kruh) mírně vpravo do poliček a jimi vlevo ke kruhu **)	12m	2K
85	Shořiš v týchle době	Xa			vzhůru přes pozvolný převisek (kruh), přes bouli na poličky a jimi vlevo ke kruhu	12m	K
86	Jarní píseň	IXa		Bena M.	přímo vzhůru ke kruhu, dále do římsy a z ní šikmo vpravo ke kruhu	12m	2K
87	Meditace	VIIIb/c		Vrbata J.	ke kruhu stejně s cestou č.88, vlevo přes římsy k druhému kruhu	12m	2K
88	Stavěná cesta	VIIIb	6.5.1970	Mocek P., Hauf, Švub	podél sokola ke kruhu, stavěním *) pod převisek, vpravo vrcholovým koutkem n.v.	12m	K
89	Makový panáček	IXa	..1975	Bena M. (jištění)	hladkou stěnou přímo ke kruhu a vzhůru do vrcholového kouta, jím n.v.	11m	K
90	Zimní spára	VIIa	..1963	Řezníček, Kulendík	výraznou spárkou (kruh) n.v. (kruh) **)	11m	2K
91	Žádný problém	VIIIc	..1975	Bena M., Mocek P.	přímo ke kruhu mírně vlevo (kruh) **)	12m	2K
92	Kollerovka	VIIIb	..1979	Koller I., Řeháková L.	stěnou přímo ke kruhu, podél sokolíku do římsy, vpravo ke kruhu **)	12m	2K
93	Desáté přikázání	IXa	4.3.1974	Bena M. Mocek P., Živný K.	stěnou přímo ke kruhu, vzhůru do římsy a ke kruhu **)	12m	2K
94	Rozloučení	VIIIc	26.4.1973	Živný Mocek P.	stěnou přímo ke kruhu, stavěním*) vzhůru do římsy, vlevo ke kruhu **)	12m	2K

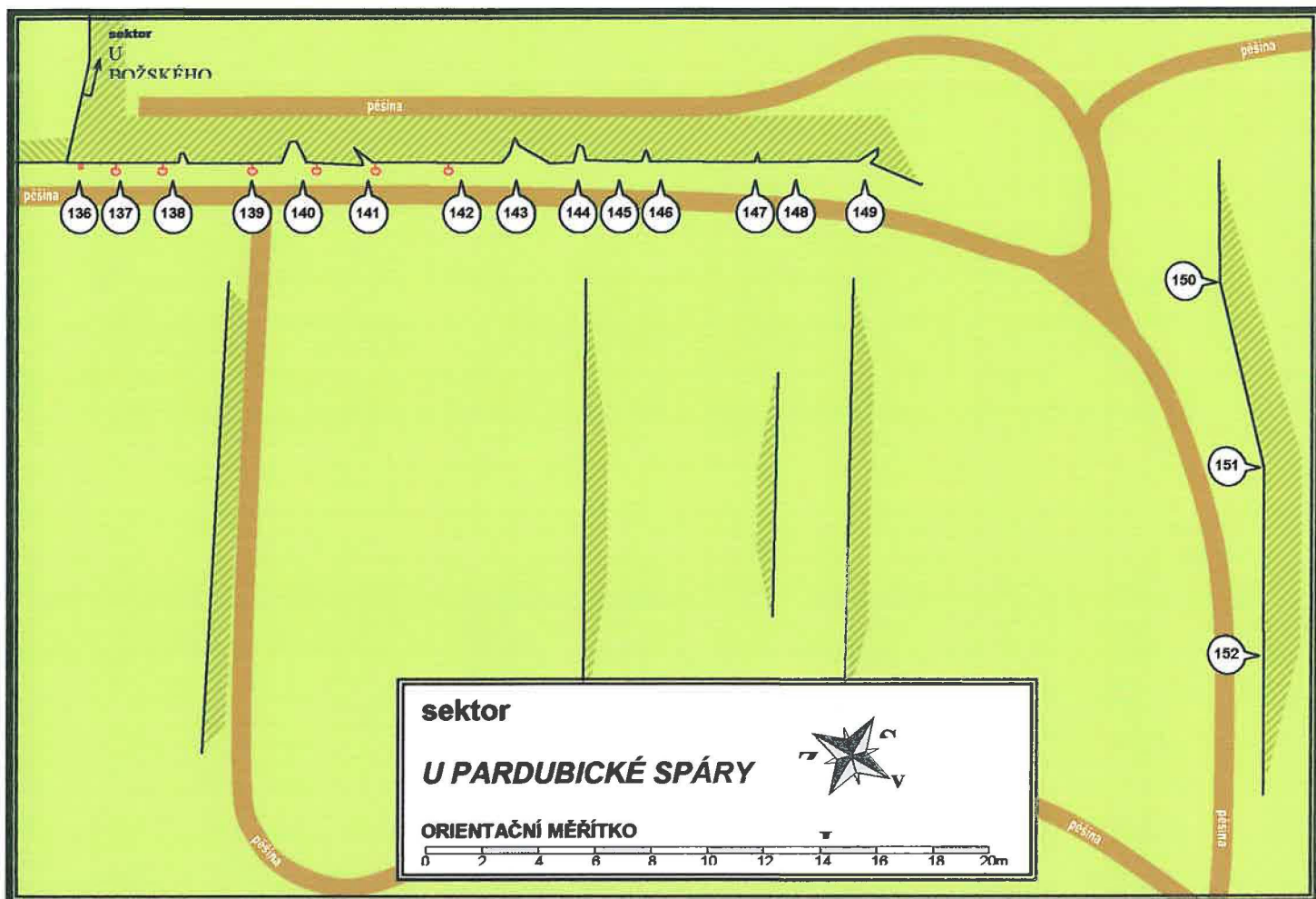
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Jižněd
95	Hajzl hrana	IV	. .1964	Půlpán B.	přes poličky (kruh) n.v.	8m	K
96	Hajzl stěna	V	. .1965	Půlpán F.	přímo přes poličky zleva ke kruhu, vpravo n.v.	8m	K
97	Velikonoční cesta	VIIa	27.3.1967	Mocek P.	po oblé hraně n.v.	7m	
98	Kosmická cesta	VIIc	14.8.1973	Mocek P.	jemnou vyfrézovanou stěnou přes poličky (kruh) a n.v.	8m	K
99	Koutová spára	IV	. .1962	Kulendík	výraznou koutovou spárou (kruh) a n.v.	8m	K
100	Aprilová cesta	VIIIb	1.4.1967	Mocek P., Dušek	stěnou ke kruhu a přes polici n.v.	8m	K
101	direktisima Mechové	VIIc	22.6.1970	Mocek P.	mírně zleva přímo na polici a n.v.	8m	
102	Mechová cesta	VIIIb	18.5.1966	Mocek P.	přímo stěnou (kruh) vlevo na polici a n.v.	8m	K
103	Psinka	VIIIb/c	23.3.1971	Mocek P., Bena M.	zprava mělkým koutkem ke kruhu a stěnou n.v.	8m	K
104	Zuzana	VI	. .1962	Těšitel VI.	zleva mělkým koutkem na polici ke kruhu, dále po hraně n.v.	8m	K
105	Zuzana - varianta	VIIa	23.7.1969	Mocek P.	přímo stěnou ke kruhu, dále po hraně n.v.	8m	K
106	Vysoké napětí	VIIIc		Toman M.	zprava po hraně n.v.	8m	
107	sokolík za Zuzanou	VIIa			podél prvního od hrany mírně vlevo ubíhajícího sokolíku na hramu a n.v.	8m	
108	Hnátolam	VIIc	. .1979	Mocek P.	podél druhého od hrany mírně vlevo ubíhajícího sokolíku do stěny a n.v.	8m	
109	Solivá cesta	VI	12.8.1969	Půlpán F., Mocek P.	stěnou do díry k sokolíku (kruh) a jím na vrchol	8m	
110	Opičí cesta	III	8.4.1967	Mocek P.		6m	
111	Borovička	III	8.4.1967	Mocek P.		5m	
112	Liščí cesta	III	8.4.1967	Mocek P.		5m	
113	Padavý sokolík	III				5m	

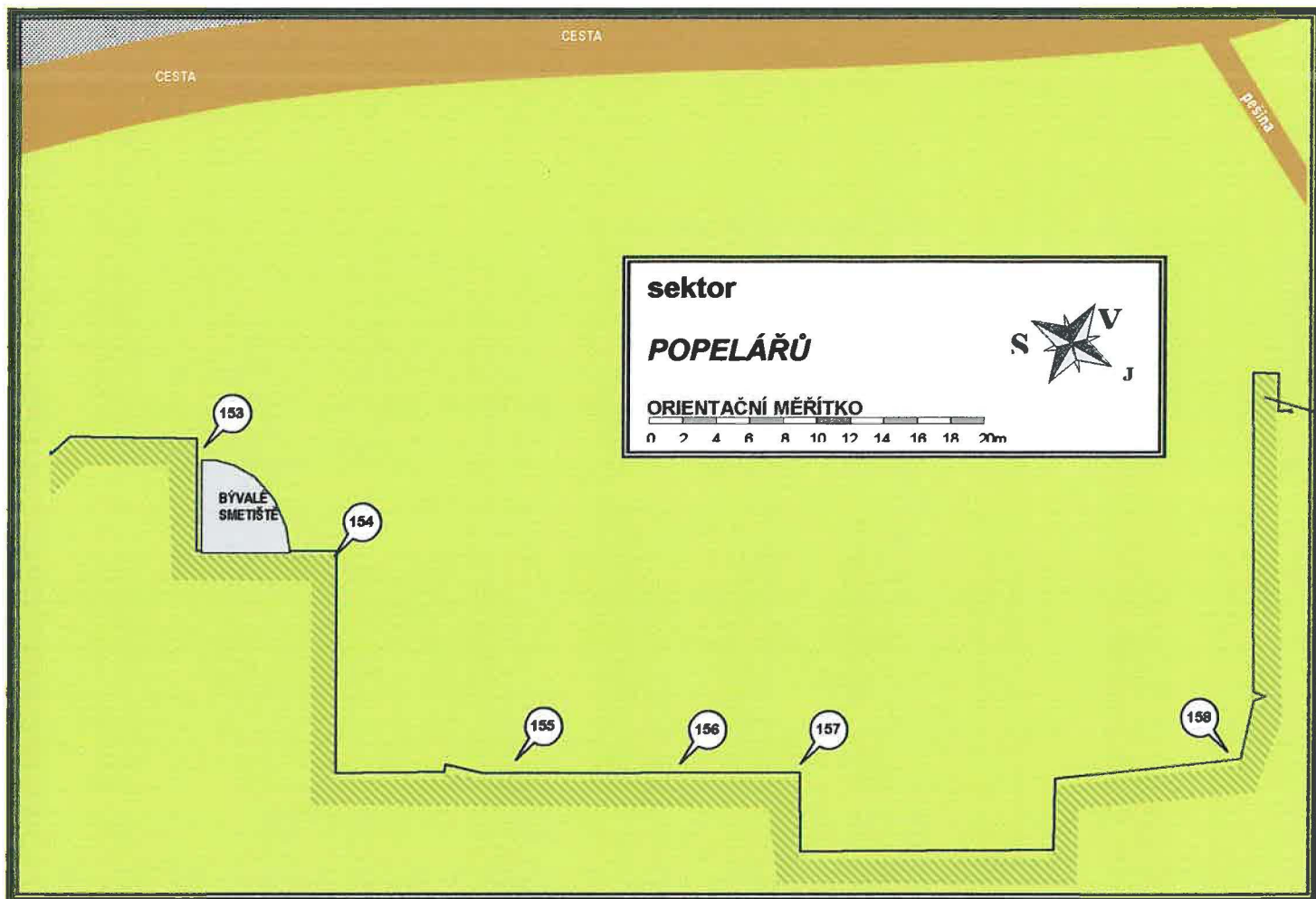
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Jiřičení
114	Mravenčí sokolík	VI	22.8.1973	Mocek P., Živný		11m	
115	"PROJEKT"			Červinka M.		12m	K
116	Vonalíza	VIIb	14.8.1973	Živný, Mocek P.		12m	K
117	"PROJEKT"					13m	K
118	Hnízdo	VIIa	..1964	Páleníček, Půlpán		13m	K
119	Lišejníková hrana	VI	..1967	Dušek		13m	2K
120	Kamarádká cesta	IV				13m	K
121	?			Mocek P.	z balkonu od kruhu cesty č.117 a přes výrazný převis n.v.	13m	
122	Ranní ptáče	VI	23.5.1974	Mocek P.		13m	
123	Čarodějnická	VI	30.4.1967	Mocek P.		13m	
124	Cesta báby Blažkové				šikmo vpravo ke kruhu a dále šikmo vzhůru n.v. (břiza)	13m	K
125	Hrana	III		Půlpán F.		5m	
126	Zlomvaz	IV	11.5.1967	Mocek P.		5m	

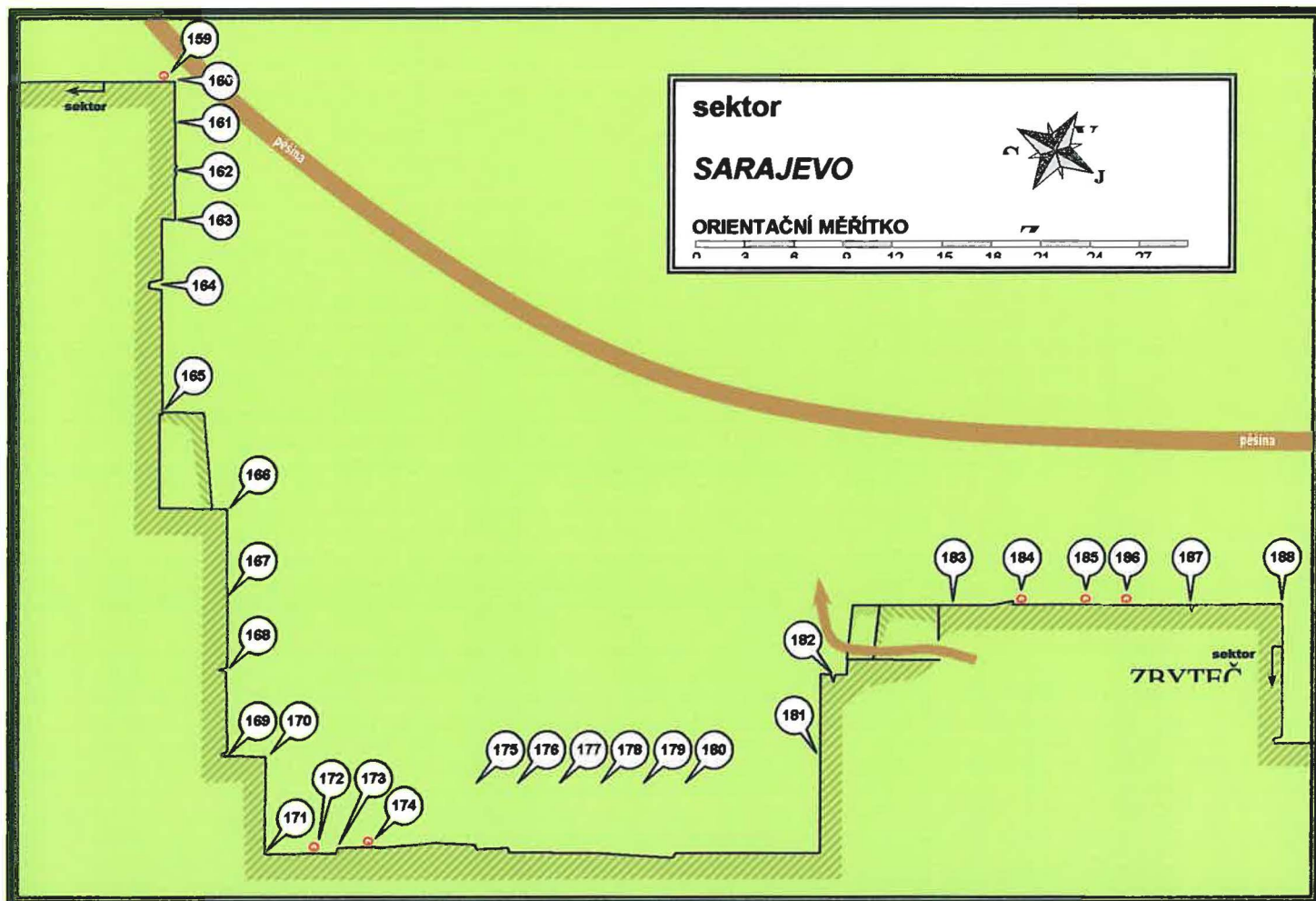
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Již dělá
127	Přímá varianta	VII	8.7.1970	Mocek P.	podél sokolíku do police a je to	5m	
128	Božský travers	VI	8.4.1967	Mocek P.	nástup "ohnišťem" doprava římsou do mělkého zářezu a jím n.v.	5m	
129	?	VIIb			(označeno ↑) stěnou za jemný sokolík a přes dvojdíru do police a je to	5m	
130	?	VIIIc			(označeno ↑) podél tupého sokolíku a děr vzhůru do police a je to	5m	
131	Nic	VIIc		NEBOJK I.	(označeno ↑) přes prstové dírky (kruh) do výrazné díry	5m	K
132	Vůbec nic	VIIIa	18.4.1967	MOSEK P.	(označeno ↑) přes prstové dírky do výrazné díry	5m	
133	Zhola nic	VIIIb		NEBOJK I.	(označeno ↑) pomocí děr a tupých sokolíků do výrazné díry	5m	
134		VIIc			(označeno ↑) přes tupé sokolíky podél hrany n.v.	5m	
135	Odkopaná hrana	V	2.9.1970	Půlpán F.	(označeno ↑) přímo po hraně n.v.	5m	

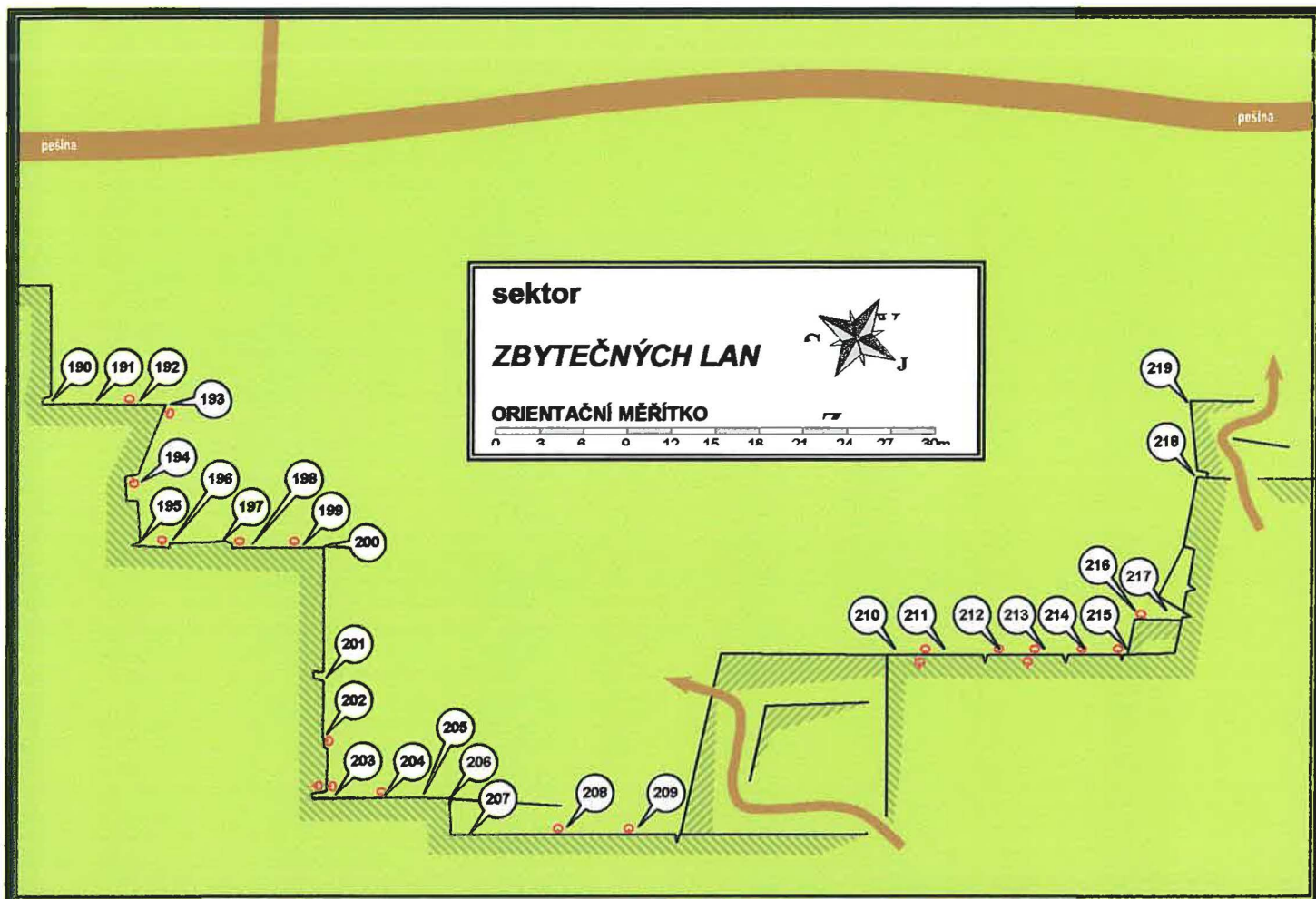
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Jiřina
136	Dlouhá hrana	VI	.1964	Řezníček	přímo podél hrany stěnkou n.v.	12m	S
137	Trhák	VIIIa		Béna	ukloněnou stěnou přes oblé chyty ke kruhu a vzhůru položenou plotnou n.v.	12m	K
138	Dvojspára	V	.1962	Řezníček	první spárkou vpravo ke kruhu, druhou spárou vpravo n.v.	11m	K
139	Fialový housle	VIIIb/c	20.4.1975	Béna M. Mocek P.	vlevo pod boulí doprava do mělkého žlábků a ke kruhu, mírně vlevo n.v.	10m	K
140	Rampepurda	IV	.1962	Těšitel, Papoušek	stěnou podél široké spáry (kruh) a.v.	10m	K
141	Hamižník	VI	.1963	Těšitel, Chrbolka	podle vpravo ubíhajícího sokolíku ke kruhu a dále n.v.	8m	K
142	"Převislá" cesta	VI	2.4.1967	Mocek P.	na polici a přes díry vlevo ke kruhu a vzhůru n.v.	8m	K
143	Pod břizou	III	.1962	Řezníček	výrazným koutem n.v.	8m	
144	Pardubická spára	IV	.1962	Kulendík, Řezníček	výraznou spárou n.v.	7m	
145	Malá Pardubická	IV	13.5.1987	Mocek P., Holý J.	podle jemných svislých thlinek n.v.	7m	
146	Sokolík	III			výrazným sokolíkem na vrcholový balkon a n.v.	7m	
147	Cesta nemocného	VIIa		Červinka	stěnou podél sokolíku na vrcholový balkon a n.v.	7m	
148	Sokolík	IV	.1965	Půlpán F.	podél šikmo vpravo ubíhající spáry na vrcholový balkon a n.v.	8m	
149	Koutek	II		Šimerková D.	nevysokým koutkem n.v.	7m	
150	Finta	III	.1965	Půlpán F.	na tupou polici a pomocí sokolíku a dřer n.v.	5m	
151	Fasacesta	III	12.7.1967	Mocek P.	mělkým koutkem na poličku a sokolíkem n.v.	5m	
152	Šmytec	IV	6.8.1970	Mocek P., Živný	stěnou přes díry do vrcholové kapsy a n.v.	5m	

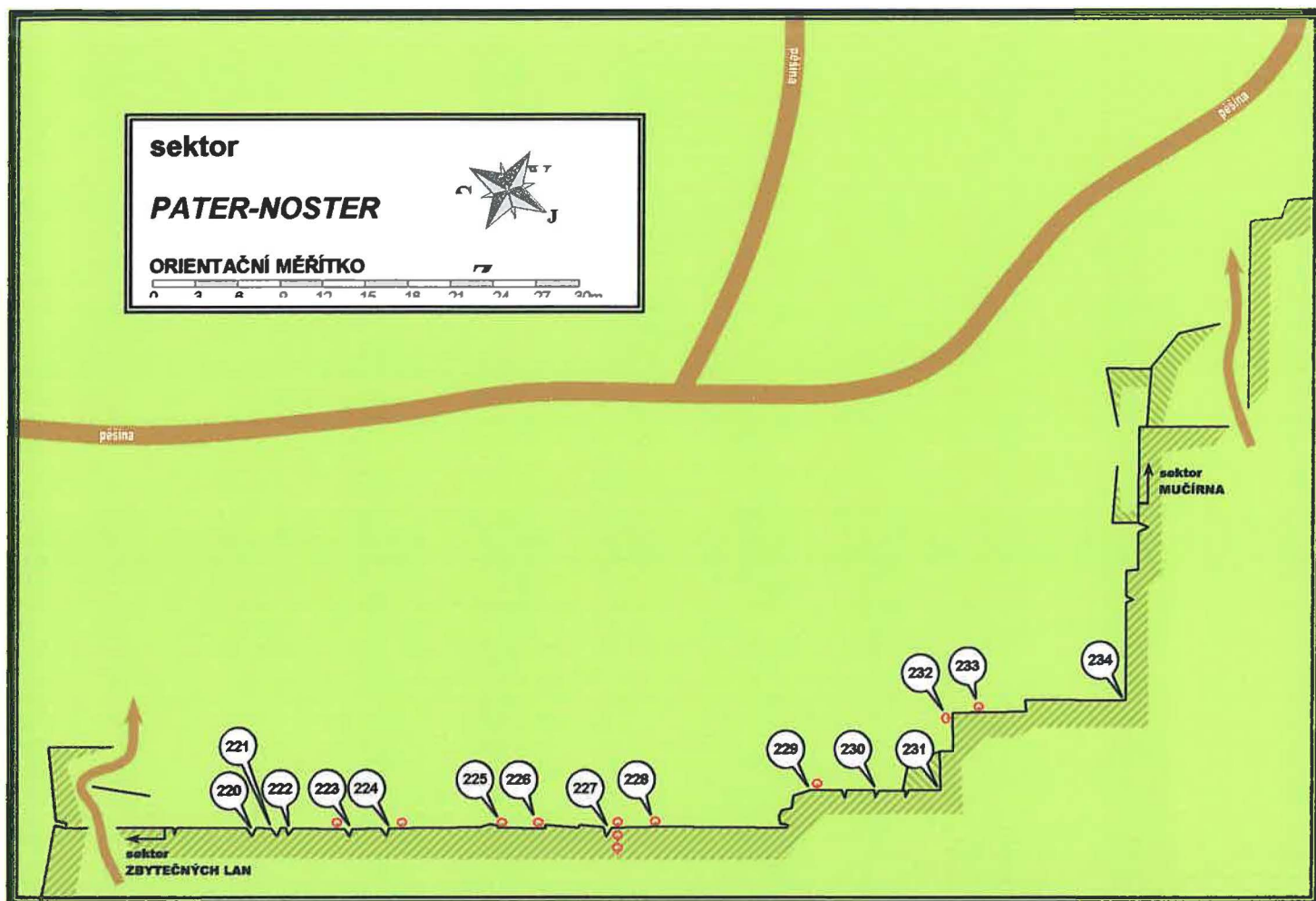
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Jiřčend
153	Popelářská hrana	IV	16.3.1973	Mocek P.	podél hrany n.v.	6m	
154	Stavitelská hrana	V	1.7.1970	Živný, Mocek P.	na polici (stavění) a n.v.	7m	
155	Matto Grosso	VI	16.3.1973	Mocek P.	stěnou k sokoliku a n.v.	5m	
156	Ploníček	IV	1.7.1970	Mocek P., Živný	(označeno ↑) stěnou n.v.	5m	
157	Vedle hrany s šípkou	III	16.3.1973	Mocek P.	vpravo od hrany zdvih na poličku a n.v.	4m	
158	Kout, ale málo	V	16.3.1973	Mocek P.	koutovými trhlínami n.v.	6m	

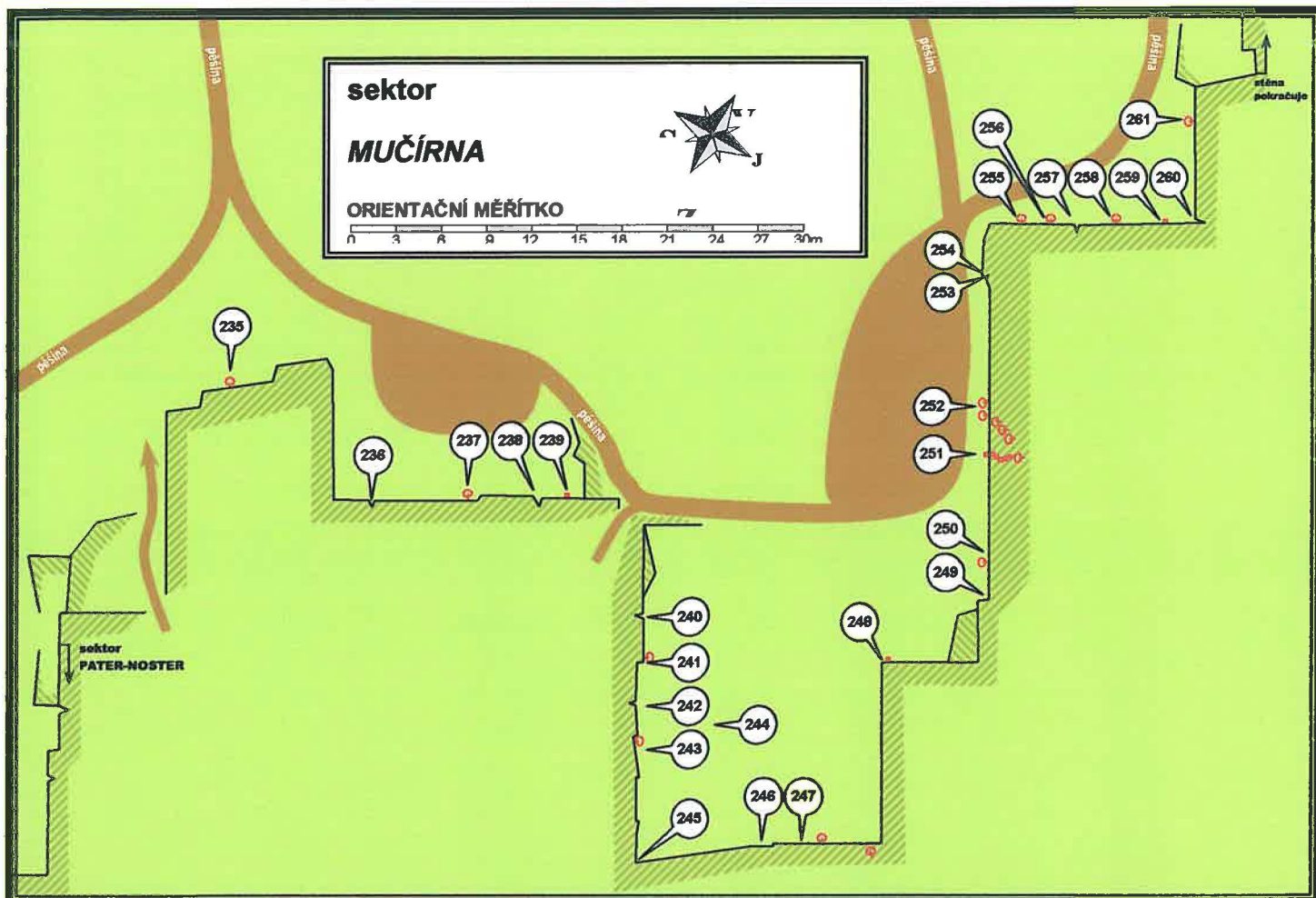
Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	úroveň
159	Lesní roh a) stěnou	V		Kulendík	zprava hrany stěnou ke kruhu a pak n.v.	7m	K
160	b) po hraně	VIIa		Řezníček	zleva hranou ke kruhu (kruh za hranou) a pak n.v.	7m	K
161	Břicháček job	V	16.3.1973	Mocek P.	přes převisek do spáry a n.v.	6m	
162	Masrum	VI	20.11.1973	Bena M.	přes převisek a jemnými sokoliky n.v.	5m	
163	Hrana	V	20.11.1973	Bena M.	rozlámanou hranou n.v.	5m	
164	Komín	III	.1962	Kulendík	širokou spárou n.v.	6m	
165	Modré ponděli	IV	17.3.1973	Mocek P.	podél hrany na polici a přímo n.v.	6m	
166	Grand Prix	VIIb	16.7.1969	Mocek P.	podél hrany n.v.	7m	
167	Pstroček	VIIa	12.6.1967	Mocek P.	členitou stěnkou n.v.	7m	
168	Spára	V	.1962	Kulendík	širokou spárou n.v.	6m	
169	Koutek	III	.1962	Kulendík	koutovou spárou n.v.	7m	
170	Hrana	IV	.1962	Kulendík	podél hrany přes police n.v.	7m	
171	Sejrařův kout	IV	1.11.1973	Bena M., Haška M., Mocek P.	koutkem na polici (stavění vl.silou) a dále n.v.	7m	
172	Jirkův odkaz	VI	5.4.1970	Živný J., Živný K.	zprava na polici (kuh) a n.v.	7m	K
173	?					8m	
174	Zimomřivá georgia	VIIc	28.3.1970	Živný J., Živný K.	(označeno †) mělkým koutem podle trhlínek na poličku (kruh) a n.v.	8m	K
175	Alabastrová ručička	VIIb	17.3.1973	Mocek P.		8m	
176	Past na horolezce	V	12.6.1967	Mocek P.		8m	
177	Očistec	VI	16.7.1969	Mocek P.		8m	
178	Sarajevo	VI	17.3.1973	Mocek P.		8m	
179	Padavka	IV	17.3.1973	Mocek P.		8m	
180	Dallový doping	VIIa	19.3.1973	Mocek P.		7m	
181	Opičí mor	V	17.3.1973	Mocek P.	stěnou na polici a n.v.	6m	
182	Holubinka	IV	12.6.1967	Mocek P.	spárou při hraně n.v.	5m	
183	Narozeniny	V	20.3.1973	Bena M.	(označeno †) přes poličku n.v.	6m	
184	Jezerka	VIIa	23.4.1968	Mocek P.	podél sokolíkú (kruh je praslý) vpravo n.v.	8m	K
185	"PROJEKT"					8m	K
186	Harakiri	VIIa	23.7.1969	Mocek P., Půlpán	zleva stěnkou do mělkého zářezu (kruh) a stavěním n.v.	8m	K
187	Labutí píseň	VIIa	20.3.1973	Mocek P.	podél jemné trhlínky vzhůru, pak vlevo na zub a n.v.	8m	
188	Temovácká	V	15.4.1972	Mocek P.	podle jemné trhlíny n.v.	8m	
189	Korso	IV	11.10.1963	Bena M.	po hraně n.v.	5m	

Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Užití
190	Jahodová spára	III	11.6.1967	Mocek P.	koutovou spárou n.v.	5m	
191	Jeřábí cesta	V	30.4.1967	Mocek P., Dušek	podle jemných spárek n.v.	7m	
192	Strašpytlova cesta	VIIa	25.10.1967	Bena M., Doležal, Mocek P.	přes poličky ke kruhu a jemnou spárkou n.v.	7m	K
193	Zubatá hrana	VIIa	6.9.1973	Bena M.	po hraně (kruh) a pak n.v.	7m	K
194	Komín	VI	15.11.1973	Bena M., Mocek P.	sokolíkem do komínu (kruh) a jím n.v.	7m	K
195	Zamazaná spára	III	11.6.1967	Mocek P., Dušek	koutovou spárou n.v.	7m	
196	Rébus	VI		Živný J., Živný K.	přes stupně ke kruhu a pak n.v.	7m	K
197	Višňová cesta	IV	29.4.1967	Mocek P., Dušek	přes bloky traverz vpravo vzhůru až n.v.	8m	
198	?				přes bloky na polici, stěnou ke kruhu a pak? n.v.	8m	K
199	Zločin	XI/XIb	26.1.2008	M. a Š Stránič	stěnou ke kruhu a dále přes borhák na balkon	8m	K
200	Samurajův meč	VIIIb	26.3.1973	Mocek P.	po ostré hraně na balkon a n.v.	8m	
201	Komín	IV		Půlpán F.	širokou spárou do komína a jím pak n.v.	8m	
202	Trestní stíhání	Xb/Xc	2.2.2008	M. a Š Stránič	koutkem ke kruhu a traverz šikmo vpravo vzhůru ke kruhu	8m	K
203	Koutová lahůdka	VI	1965	Půlpán F.	koutovou spárou (kruhy) n.v.	8m	2K
204	?			Stavěný	jemnou spárkou (kruh) n.v.	6m	K
205	Horoskop	V	18.2.1973	Mocek P.		6m	
206	Dalamánek	IV	18.2.1973	Mocek P.		6m	
207	Plamínek	II	18.2.1973	Mocek P.		5m	
208	Cesta zbytečných lan	VII	1.7.1970	Mocek P., Živný K.	zprava zářezy ke kruhu, vlevo n.v.	8m	K
209	"Pasivo 35"	VIIa	8.3.1973	Mocek P., Bena M.	hladkou stěnou pod převis (kruh) a n.v.	8m	K
210	Cvičná stěna	V	11.6.1967	Mocek P.	podle hrany n.v.	8m	K
211	Diadém	VIIIb	23.3.1973	Mocek P.	podle jemné trhliny (kruh) n.v. (slníák)	10m	K
212	Damoklův meč	VIIIa	6.12.1973	Živný K., Mocek P.	podle spárky (kruh) n.v.	10m	K
213	Atlantida	VIIIc	4.10.1973	Mocek P., Bena M. (stavění)	hladkou stěnou pod převis (kruh) přes něj (kruh) a n.v.	10m	2K
214	Lahůtkářství	VIIa	26.3.1973	Mocek P., Balcar	koutkem ke kruhu a podél spárky n.v.	10m	K
215	Achilova pata	VIIa	18.2.1972	Mocek P.	mělkým koutem na blok a podél trhliny (kruh) n.v.	10m	K
216	?				doleva kolem hrany (kruh) na blok a koutem n.v.	6m	K
217	Sváteční kout	IV	7.4.1973	Bena M.	koutovou spárou n.v.	9m	
218	Komín	III	1969	Hloušek J.	širokou spárou na blok	9m	
219	Sousedská	III	20.11.1973	Bena M.	podél hrany na blok	5m	

Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Užití
220	Žiznivá spárka	V	11.6.1970	Mocek P.	pravou spárou n.v.	6m	
221	Stěnospárka	VI	1.6.1967	Dušek, Mocek P.	prostřední spárou n.v.	7m	
222	Šípková spára	V	1.6.1967	Mocek P., Dušek	levou spárou ubíhající vlevo n.v.	8m	
223	Předfánská 1			Bena M.	jemnou spárkou ve stěně (kruh) na polici a n.v.	10m	K
224	Předfánská 2			Bena M.	stěnou do spáry (kruh), tou pak na polici a n.v.	10m	K
225	?				podle sokolíku (kruh) na polici a n.v.	10m	K
226	Čínská čajovna	VIIa	31.3.1973	Mocek P., Holý J.	podle jemného sokolíku (kruh) na polici a n.v.	10m	K
227	Pater-noster	část A1	2.11.1973	Bena M., Mocek P.	podél soustavy trhlin (kruhy nic moc) do police, vlevo (kruh) a mělkým koutem n.v.	10m	4K
228	Zelená cesta	VII	31.5.1967	Mocek P., Dušek		5m	
229	?					7m	K
230	Kočíčí cesta	VI	1.5.1967	Mocek P., Dušek		7m	
231	Vejšek	VI	18.2.1973	Mocek P.	koutem n.v.	8m	
232	Pantátova kantáta	VIIIb/c	9.8.1972	Mocek P., K. Živný	podél hrany (kruh) n.v.	8m	K
233	Harémová cesta	VI	18.7.1973	Bena M., Káles	stěnou k odštěpům (kruh) a n.v.	8m	K
234	?					8m	

Číslo cesty	Název cesty	Obtížnost	Datum prvovýstupu	Autoři	Stručný popis	Výška stěny	Jihléd
235	?				samostatnou stěnou (kruh) a n.v.	8m	K
236	?					8m	
237	Kryplweg	VIIa	1.11.1973	Bena M., Mocek P.	stěnou ke kruhu a n.v.	8m	K
238	Tramvajácká cesta		24.5.1973	Káles		6m	
239	"Páříček"	VIIa	1.11.1973	Bena M., Mocek P.		6m	S
240	Polnohospodářská spára	VIIa	1.6.1967	Mocek P.	spárou n.v.	10m	
241	Šalamounovo hovno	VIIa	3.1.1973	Mocek P.	koutem n.v.	9m	K
242	K lepším věčejškům	VI	17.4.1973	Bena M., Holý		9m	K
243	?		...1967			9m	
244	Schody do nebe	III	1.5.1967	Mocek p., Dušek		9m	
245	Převíslým koňinkovým koutem	VIIa	6.1.1974	Bena M., Mocek P.		10m	
246	Cesta na Monako	VI	11.6.1967	Mocek P.	po stupních podél koutku n.v.	9m	
247	Jambora	VIIIa	2.1.1974	Bena M., Mocek P.	stěnou na polici, traverz vlevo (kruh) do kouta (kruh) a jím n.v.	12m	2K
248	Aversperská hrana	V	11.6.1967	Mocek P.	po hraně (skoba) a dál n.v.	8m	S
249	Zbytečná cesta	IV	6.1.1974	Bena M.	rozlámaným koutem n.v.	10m	
250	Pprezident			Bena M.		10m	K
251	Mučírna 1	VIIIa		Toman, Červinka, Vrbata, Slavík	přes uměle vytvořené chyty podél nýtů n.v.	12m	6N
252	Mučírna 2	VIIIb		Toman, Červinka, Vrbata, Slavík	přes uměle vytvořené chyty podél kruhů n.v.	12m	3K
253	Šípková Růženka	VIIIa	9.8.1972	Mocek P.	trhlinou na balkón a n.v.	11m	
254	Cesta pro prince	VIIIa		Červinka M.	stěnou podél velmi jemné trhliny na balkón a n.v.	11m	
255	?					10m	K
256	?			Slavík L.		10m	K
257	Sigma	IV	12.6.1967	Mocek P., Mocek M.	rozlámanou spárou na polici a n.v.	10m	
258	?					10m	K
259	?					10m	S
260	Koutový sokolík	V	...1965	Půlpán, Páleníček	koutovým sokolíkem n.v.	9m	
261	?	VIIc				8m	K

Zapomenutý lom

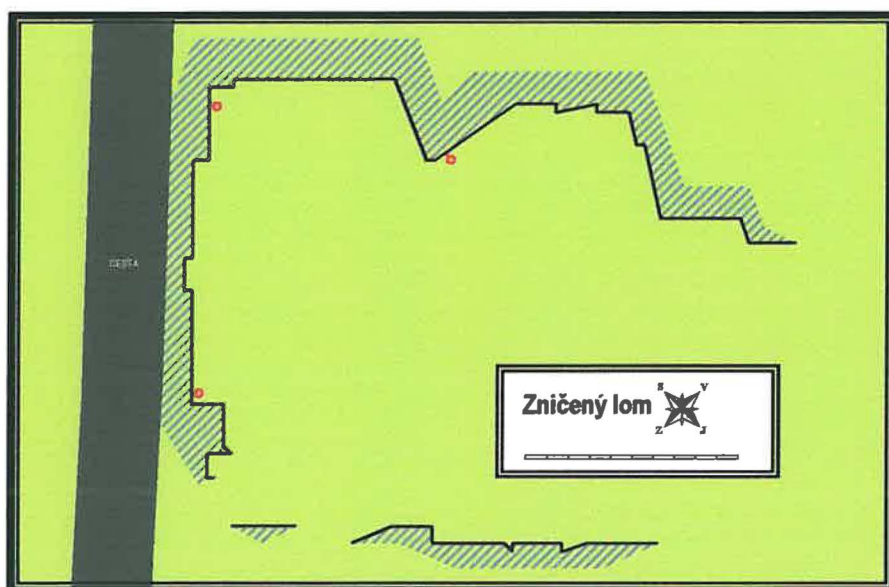
Lom se nachází východně od Centrálního lomu a z lezeckého pohledu, je to nejspíše pole neorané. V celé oblasti nenalezen ani jeden jistící prvek. V severní části oblasti se nachází až 12m vysoké jemně frézované stěny, které jsou nanejvýš ozdobeny letopočty, kdy se zde prováděla těžba. Celá oblast je silně zarostlá a nepřístupná, jižní a jihozápadní část zničena četnými smetišti od chatařů a domorodců. Za zmínku stojí soutěska v nejsevernější části oblasti, která je cca 3m široká s 8 metrovými okolními stěnami. Aby byla idylka vyvážena, tak i zde je tu a tam pohozená nepotřebná pneumatika či sporák.

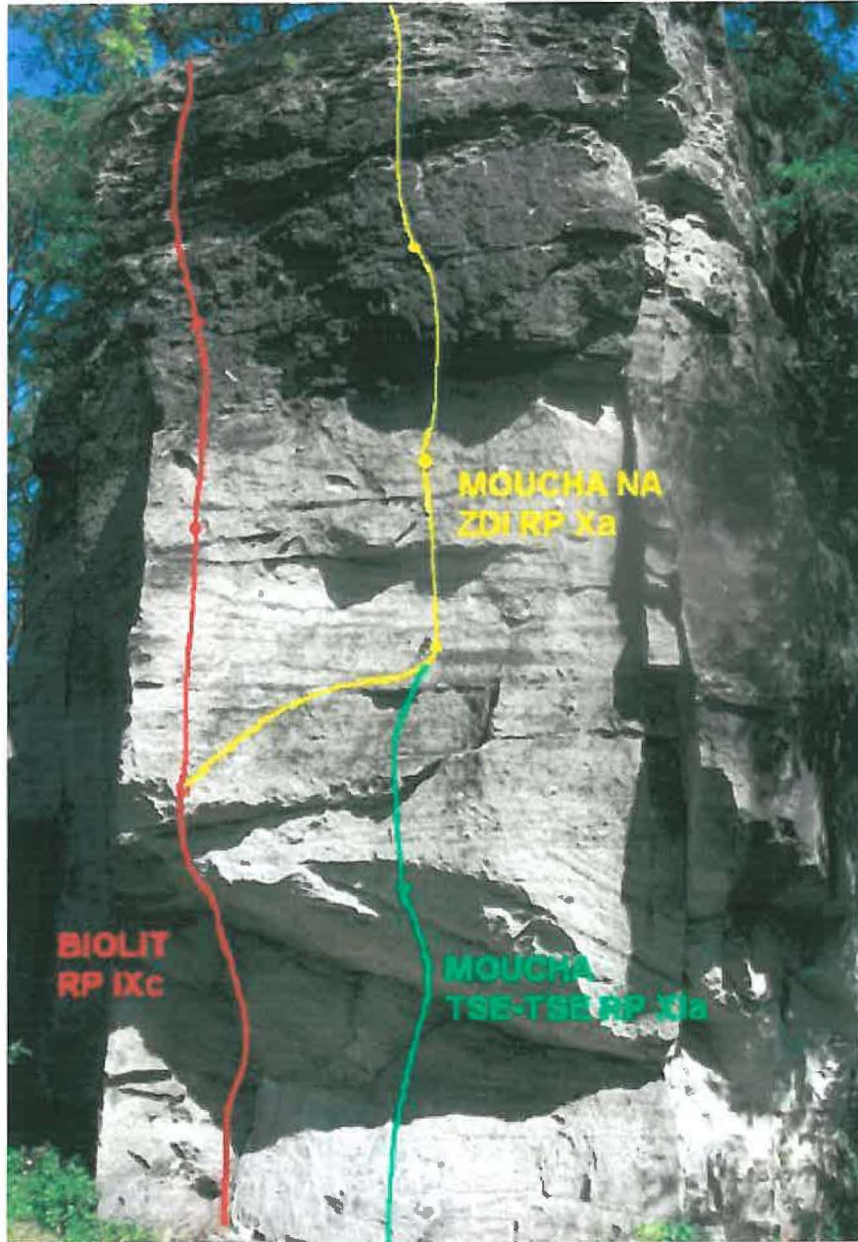
Úvoz

Lom se nachází jihovýchodně od Centrálního lomu a výška stěn zde nepřevyšuje 6m. Jde spíše o boldrovou oblast i když z horolezeckého pohledu je zde i jeden fenomén. Nachází se zde totiž jediná věž celé Škrovádké oblasti a to nedaleko chaty čp.61. v celé oblasti nenalezen ani jeden jistící prvek. Přístup do oblasti je nejsnazší ze sektoru U pardubické spáry po lesní cestě nad cestami Finta, Fasacesta, Šmytec. Cca po 50m se dostanete na pěťicestí a pak vpravo ubíhající cestou vyfrézovanou do skály, což už je součástí dané oblasti.

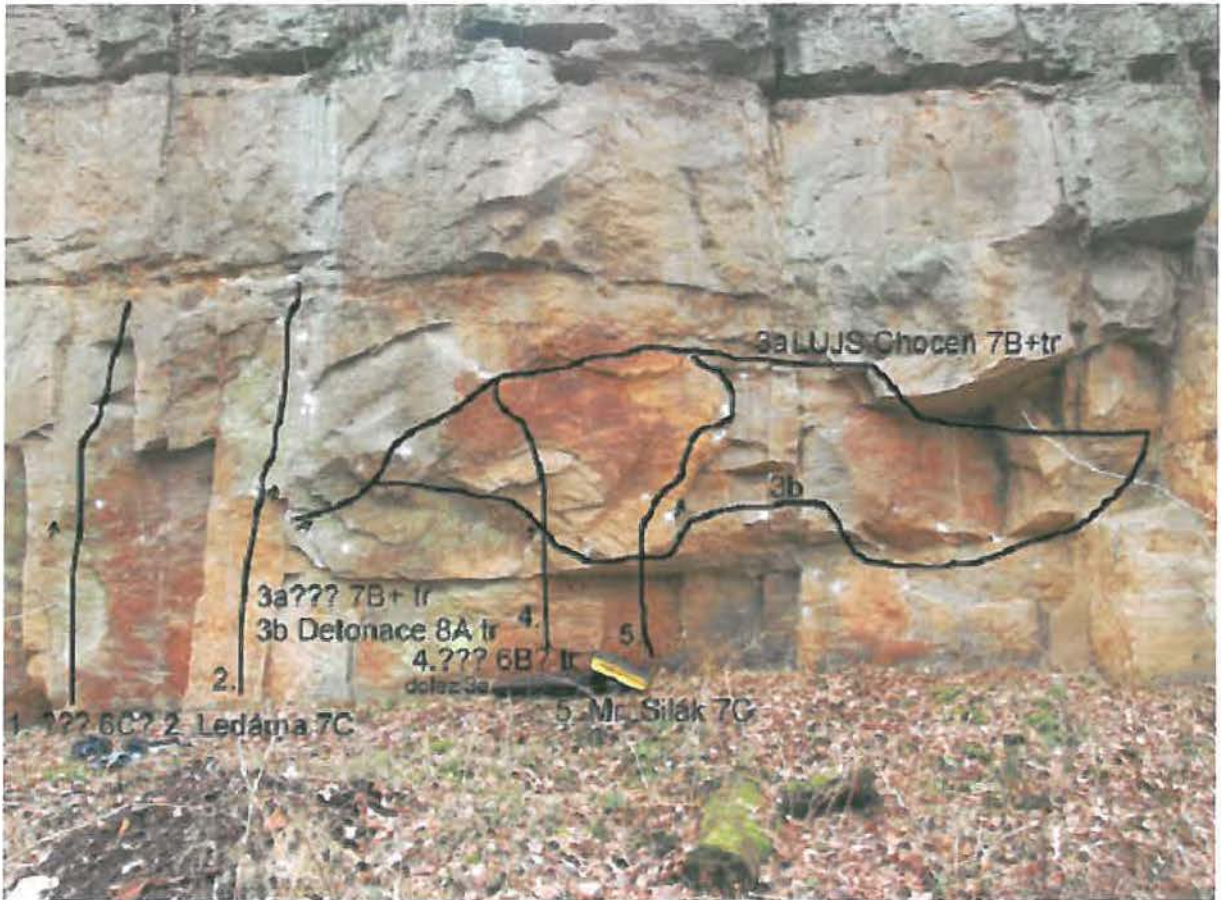
Zničený lom

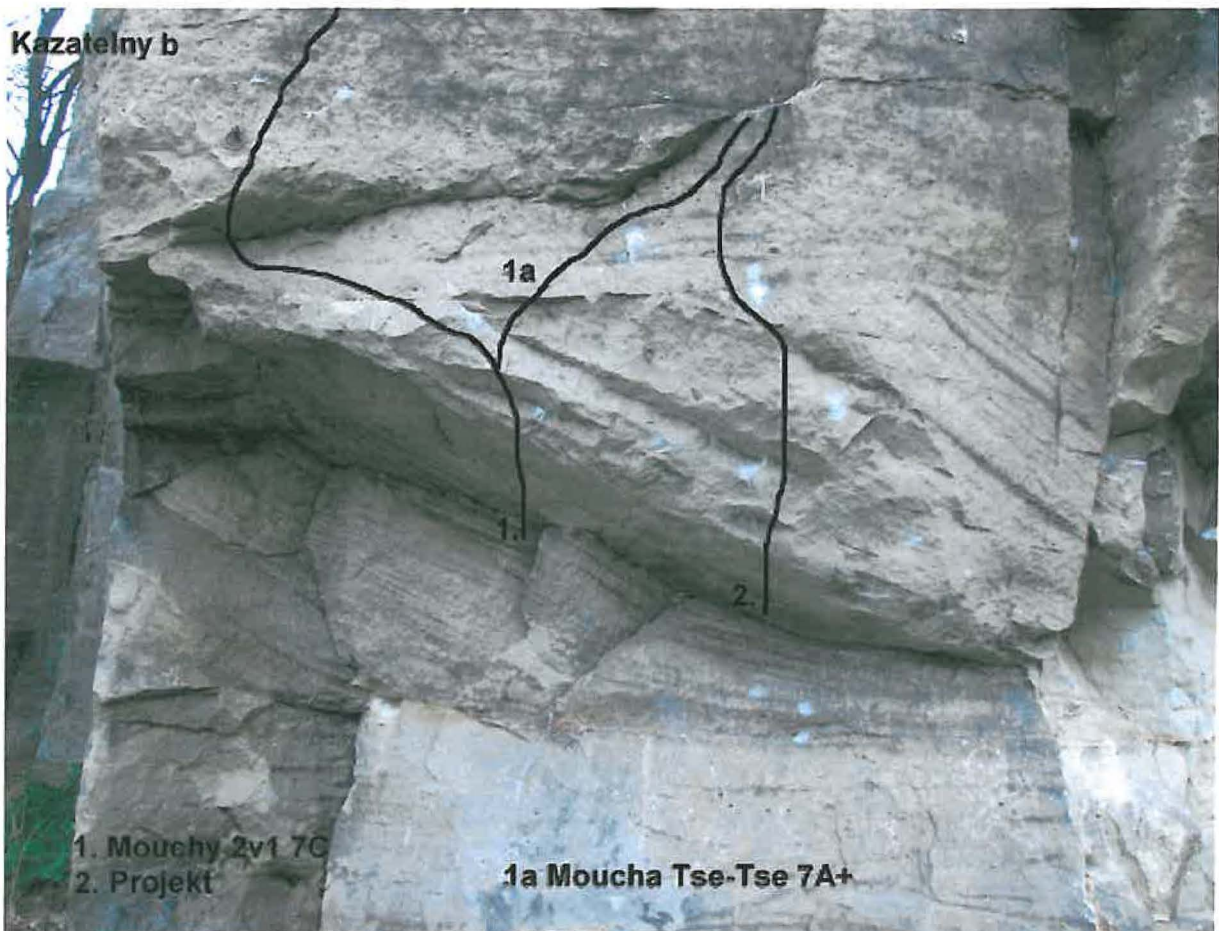
Kdysi se mohlo jednat o zajímavou lezeckou oblast. Po „revoluci“ byl lom zavezen blátem z nedalekého rybníka Skaly. V oblasti jsem našel celkem tři kruhy, které jsou nyní ve výšce cca 2-2,5m a výška zbylých stěn je do 5m. Nyní už je daná oblast vhodná akorát tak ku boldrování. Nejsnazší přístup k ní z Centrálního lomu je pokračovat dále po modré turistické značce proti proudu řeky až k rybníku mlýnu Skaly a tam odbočíte vlevo vzhůru po asfaltové cestě. Na kraji lesa po pravé straně je zmiňovaná oblast.

Literatura

1) Tištěné prameny

Archivní materiály ze Státního okresního archivu v Chrudimi

Archivní materiály ze soukromého archivu Petra Mocka

BENEŠ, S.: *Broumovské stěny*. Náchod: JUKO, 1995, 125 s.

HEJTMÁNEK, P., HOMOLKA, M.: *Skály na Mužském*. 1. vydání. Jablonec nad Nisou: NH Savana, 2000, 271 s., ISBN 80-902496-2-0

HEJTMÁNEK, P., HOMOLKA, M., SOCHOR, J.: *Hruboskalsko – 1. díl*. 1. vydání. Jablonec nad Nisou: Nakladatelství Hejtmánek, 1996, 209 s., s. 24-25

MÍSAŘ, Z., DUDEK, A., HAVLENA, V., WEISS, J.: *Geologie ČSSR I – Český masív*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983, 333 s., s. 282, č. 66-01-14/I/1

PETRÁŇ, Z., KOŤÁTKO, Z.: *Prachovské skály - horolezecký průvodce* Prachov: Lezecký kroužek Prachov, 334 s.

PROKOP, F.: *Soupis lomů ČSR – okresy Chrudim a Hlinsko*. 1. vydání. Praha: Státní geologický ústav ČSR, 1949, 123 s.

ROSOL, J.: *Lezecký průvodce Tisá-Rájec-Sněžník* Ústí nad Labem: Auditline v.o.s., 2006, 224 s.

SMUTEK, D., PAVLÍK, T.: *Kamenná Chrudim – svazek 10*. 1. vydání. Chrudim: Pors 52 Chrudim, 1999, 31 s., ISBN 80-902415-5-7

SÝKORA, B.: *Písaři – kapitoly z lezení v Adršpašsko-teplických skalách*. 3. vydání. Náchod: JUKO, 2007, 262 s., ISBN 80-86213-30-7

ŠTĚPÁN, L., VAŘEKA, J.: *Klíč od domova*. 1. vydání. Hradec Králové: Kruh, 1991, 360 s., s. 55-59, ISBN 80-7031-660-846-019-91

VOLF, M.: *Těžba a zpracování kamene I*. 1. vydání. Praha: SNTL – Nakladatelství technické literatury, 1983, 176 s.

VOLF, M.: *Těžba a zpracování kamene II*. 1. vydání. Praha: SNTL – Nakladatelství technické literatury, 1983, 148 s.

VOMÁČKO, S., BOŠTIKOVÁ, S.: *Lezení na umělých stěnách*. 1. vydání. Praha: Grada, 2003, 127 s., s. 73-77, ISBN 80-247-0406-4